

Slovenski VESTNIK

UBIJSKA
KATILICA
KATILICA
KATILICA

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt

Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov

P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 13. JULIJ 1979

ŠTEV. 28 (1925)

Pot k poglobitvi avstrijsko-jugoslovanskih odnosov:

Celovito in dosledno reševanje manjšinskega vprašanja na temelju državne pogodbe

„Naj tu, na meji z republiko Avstrijo, povem, da so po našem prepričanju dobre možnosti za nadaljnji razvoj vsestranskega medsebojnega sodelovanja slej ali prej odprte na vse strani, saj smo se že doslej prepričali o mnogih skupnih interesih. Zato pozitivno ocenjujemo vsak korak, ki vodi k pospeševanju teh odnosov in k utrjevanju pogojev za koristi obeh držav, ki bi še prav posebej koristili prebivalstvu z obeh strani meja in k ustvarjanju pogojev za vse bolj živahno ekonomsko, kulturno, športno in druge vrste sodelovanja.“

Tako je dejal predsednik CK ZKS France Popit, ko je prejšnji teden govoril na osrednji proslavi dneva borca, ki je bila na Duhu na Ostrem vrhu, neposredno ob jugoslovansko-avstrijski meji, kjer se je zbralo okoli 30.000 udeležencev, med njimi vodilni predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije, zastopniki drugih jugoslovanskih republik ter predstavniki zamejskih Slovencev iz Avstrije in Italije.

Tovariš Popit pa je v svoje iznašanje o razvoju sosedskih odnosov nedvoumno vpletel tudi manjšinsko problematiko, ko je poudaril: „Naše prepričanje, da narodnostne manjšine lahko prispevajo k tvornemu odnosu med dvema državama, temelji na pogoju, da te manjšine uživajo vso zaščito večinskega naroda na osnovi popolne enakopravnosti in ustvarjanja možnosti za njihov nadaljnji razvoj.“

Zato bi celovito in dosledno reševanje problemov slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji na temelju avstrijske državne pogodbe pomenilo nadaljnji in s hellsinško listino skladen prispevek k ustvarjanju boljšega razumevanja, zaupanja ter vsestranskega sodelovanja med našima državama, kot tudi širše na tem območju Evrope.“

S tem je Popit jasno poudaril znano stališče Jugoslavije, da je prav manjšinsko vprašanje preskusni kamen iskrenosti posamezne države in njene pripravljenosti za razvijanje dobrososedskih odnosov. Prav tako pa je nepreslišno opozoril tudi na dejstvo, da Avstrija doslej še nikakor ni izpolnila svojih pogodbenih obveznosti do manjšin, ki so ji naložene v državni pogodbi — torej še ni ustvarila pogojev za res široko in vsestransko sodelovanje v korist obeh držav in

njunih narodov, kakor se je obvezala s podpisom hellsinškega dokumenta. Svoja opozorila je Popit podkrepil še s tem, da je za primerjavo pokazal na drugo stran, kjer take pozitivne poti že utirajo v odnosih z Italijo, kljub nasprotovanju nekaterih ozko nacionalističnih in nedemokratskih sil. Ob koncu pa je še nakazal, kaj je potrebno, da se odnosi med sosednjimi državami razvijajo v pozitivno smer; naglasil je namreč: „Prepričani smo, da z dobro voljo lahko rešujemo probleme, ki nas ovirajo v sosedskem sodelovanju, zlasti že, če je ta volja obojestranska.“

Torej ne sprenevedanje, češ, da so odnosi celo boljši, kot je bilo pričakovati“ (v tem smislu se je izrazil deželni glavar Wagner po nedavni slovesnosti ob otvoritvi novih mejnih prehodov med Avstrijo in Jugoslavijo — op. ured.), temveč iskrena pripravljenost na obeh straneh je pogoj in podlaga, na kateri je mogoče graditi res dobre in trdne odnose med sosednjimi narodi in državami. Ta iskrena pripravljenost mora vladati predvsem glede reševanja vseh tistih vprašanj, ki še bremenijo odnose. Med ta vprašanja v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo brez dvoma spada tudi manjšinska problematika, ki pa je seveda ni mogoče reševati z oktroiranjem povsem nesprejemljivih ukrepov, ali s siljenjem v dvomljive sosvete, marveč je pot k rešitvam edinole v enakopravnem dialogu med pristojno vlado in prizadele manjšine. V tem smislu mora Avstrija pokazati dobro voljo, če želi biti verodostojna s svojimi zagotovili o dobrem sosedstvu in prijateljskem sodelovanju.

Slovo in dobrodošlica

Konzul Zupančič na poslovnem obisku pri ZSO

Kakor smo v našem listu že poročali, se jugoslovanski konzul v Celovcu Peter Zupančič po petletnem delovanju na Koroškem poslavlja in se bo v kratkem vrnil v Slovenijo.

V okviru poslovnih obiskov je bil konzul Zupančič v sredo na obisku pri Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, ki mu je ob tej priložnosti predredila poslovilni večer pri Ogrisu v Bilčovsu, kjer so se poleg konzula Zupančiča in njegove žene ter predstavnikov ZSO zbrali tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Samec s člani in uslužbenci generalnega konzulata ter predstavniki slovenske in jugoslovanske gospodarske zbornice.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter se je konzulu Zupančiču v imenu naše osrednje organizacije zahvalil za njegovo delo v korist slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Pri tem je poudaril tesno povezanost konzula Zupančiča s koroškimi Slovenci, ki izvirajo iz časov narodnoosvobodilne borbe, ko se je tovariš Zupančič kot partizan boril na Koroškem; prav tako pa ga na Koroško veže tudi njegova žena, ki je doma iz Roža. Svojo zahvalo je predsednik ZSO povezal s prošnjo, da bi tov. Zupančič tudi v bodoče pokazal toliko razumevanja za naše težnje kot v minulih letih; v spomin pa mu je izročil lesorez koroškega umetnika dr. Berga.

Besede zahvale za njegovo tesno povezanost s koroškimi Slovenci je partizanskemu soborcu Stojanu izrekel tudi predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ki se je spomnil težkih let protifašistične borbe, ko so partizani vlivali koroškim Slovincem novo vero v zmago in lepšo bodočnost.

Prav tistih let, iz katerih izvira njegova povezanost s Koroško, se je spomnil tudi konzul Zupančič, ki je zagotovil, da bo tudi na novem delovnem področju z vsemi svojimi močmi skušal pomagati koroškim Slovincem v njihovem prizadevanju za obstoj na domači zemlji.

V tem smislu pa je bilo slovo od konzula Zupančiča obenem tudi že „dobrodošlica“, saj bo tudi na svojem novem delovnem področju neposredno povezan s Koroško.

Za pošteno reševanje ne pa za umazane kupčije

Takorekoč za obletnico ominozne sedmojuljske zakonodaje, s katero je uradna Avstrija kronala svojo dosedanje protimanjšinsko politiko, so si v uradu zveznega kanclerja na Dunaju sami napravili značilno darilo. V sredo so se na sedežu zvezne vlade sestali vodilni predstavniki treh parlamentarnih strank, da po dolgem času spet enkrat „razpravljajo“ o manjšinski problematiki; včeraj pa se je — prav tako na sedežu zvezne vlade — konstituiral prvi manjšinski svet.

Ob zaključku številke podrobnosti o teh „dogodkih“ še niso bile znane. Pač pa sta obe osrednji organizaciji koroških Slovencev v tej zvezi že vnaprej nedvoumno povedali, da ponovni sestanek strankarske trojice za koroške Slovence nima nobenega pomena, kajti sosvete in takomenovani zakon o narodnih skupinah v njegovi sedanjih obliki iz znanih vzrokov slej ko prej odklanjajo. Zato tudi niso pripravljene sodelovati pri izvajanju zakonodaje, ki bistveno zožuje krajevni in stvarni obseg pravic, kakor jih državna pogodba jamči slovenski in hrvaški narodni skupnosti v Avstriji. Podobno stališče zavzemajo tudi gradiščanski Hrvati, ki vladi posebej očitajo še to, da bi jih v sosvetu hotela posaditi za skupno mizo s predstavniki tistih krogov, ki javno, organizirano in z izdatno finančno pomočjo države zagovarjajo politiko asimilacije.

Pri sosvetu, ki je bil včeraj ustanovljen, gre za madžarsko manjšino na Gradiščanskem in ravno v tej zvezi se kaže vsa neiskrenost in hkrati zvižanost avstrijske manjšinske politike. V primeru gradiščanskih Madžarov gre namreč za manjšino, ki enako kot češka na Dunaju v državni pogodbi ni zajeta, torej je njun mednarodnopravni položaj povsem drugačen kot pri slovenski in hrvaški narodni skupnosti, katerih položaj, pravice in zaščita so jasno določeni v členu 7 državne pogodbe. Zato sedanja igra s sosvetom madžarske manjšine ni nič drugega kot zlorabljanje in izigravanje te manjšine proti Slovincem in Hrvatom, da bi jih difamirali v javnosti.

Toda pristojni dejavniki v Avstriji morajo imeti slabe svetovalce, če jim verjamejo, da bodo s takimi metodami spravili na kolena tudi Slovence in Hrvate. Naj jim bo ponovno jasno in nedvoumno povedano, da se ne pustimo kupiti niti izsiliti; takšno manjšinsko politiko bo mogla Avstrija voditi pač le z renegati in janičarji. Kajti legitimna predstavništva koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov so sicer vsakečes pripravljena za pošteno reševanje odprtih vprašanj v enakopravnem dialogu z vlado, ne pa za umazane kupčije.

Skrb, ki jo je opaziti pri partnerjih strankarske troedinosti, da bi za vsako ceno spravili Slovence in Hrvate v sosvete, je vsekakor značilna in samo kaže, da jim postaja vedno bolj neprijetno v slepi ulici, v kateri so se znašli s svojim protimanjšinskim diktatom, ki so ga uzakonili na zahtevo in v smislu nemških nacionalistov. Dejstvo, da jim je šele po treh letih uspelo osnovati prvi svet, in še tega pod skrajno sumljivimi okolnostmi, prejšnjo ugotovitev samo potrjuje, hkrati pa opozarja na izraziti protimanjšinski značaj tiste zakonodaje, ki bi jo radi prikazali kot „vzorno rešitev“.

ÖVP pod novim vodstvom nadaljuje diskusijo o reformi

Kakor pričakovano, je na 21. izrednem strankinem kongresu izvolila ljudska stranka dr. Aloisa Mocka za novega predsednika. Mock je bil edini, ki je bil pripravljen prevzeti vodstvo, potem ko je Taus na presenetljiv način svojo stranko postavil pred dejstvo, da odstopa. Mock je bil izvoljen s 496 od 509 oddanih glasov, se pravi z 97,5-odstotno večino. Takšen izid naj bi bil za javnost signal za pripravljenost ÖVP, v prihodnje nastopati bolj enotno, posebno ker je bil ta kongres ponoven začetek že tradicionalne diskusije o reformi stranke.

Ljudska stranka pričakuje, da bo Mock opravil svoje delo bolje kot Taus, ki mu ni uspelo razviti politike, ki bi postavila v ospredje delovanje celotne stranke, v ozadje pa interese posameznih zvez. Kot argumente za novega predsednika navajajo, da Mocka ne obremenjujejo stari strankarski prepričani, in da je doslej vsako nalogo izpolnil boljše, kot so to pričakovali. Verjetno pa si stranka pričakuje tudi, da bo Mock odstranil tisti pečat nesocialnosti, ki neprestano obremenjuje stranko in ji onemogoča uspešno kritiko določenih nepopolnih korakov sedanje vlade. Posebno še zaupajo Mocku, ker pri-

haja iz zveze, ki zastopa delavce in nameščence in ki si je v zadnjih letih pridobila pečat „leve usmeritve“. Hkrati pa je ta zveza bila zmeraj najšibkejši člen v sklopu stranke, tako da se da že iz tega dejstva sklepati, da ne more priti do večjih sprememb strank od konservativne usmeritve celotne stranke.

Sedaj se bo ÖVP do konca letošnjega leta posvetila diskusiji o notranji reformi in na naslednjem kongresu sklepala o organizatoričnih spremembah znotraj stranke in zvez. Mock bo moral najti kompromis, ki bo omogočal odločnejše ukrepanje strankine centralne, hkrati pa pustil deželnim organizacijam in posameznim zvezam določeno avtonomijo.

Pričakovati je, da tudi ta reforma organizacije v ljudski stranki ne bo odstranila krize, kajti s kozmetičnimi operacijami ne bo možno odstraniti resnejše „bolezni“, ki obstaja v konservativni in protiljudski politiki vse njene zgodovine. Ob takih perspektivah pa ni presenetljivo, če je skušal Taus v svojem „poslovnem“ govoru dati stranki optimizma, ko je izjavil, da je seveda dolgoročni cilj stranke, da bo spet enkrat sama na oblasti.

Že zdaj razpravljanje o volitvah zveznega predsednika

Približno eno leto pred potekom delovne dobe predsednika republike Avstrije je pred nekaj dnevi izjavilo vodstvo socialistične stranke, da za naslednjo periodo namerava spet nominirati za svojega kandidata dr. Rudolfa Kirchschlägerja. Takoj po izrednem kongresu ljudske stranke je izjavil novi predsednik Alois Mock, da tudi ÖVP namerava podpreti pri naslednjih volitvah sedanjega zveznega predsednika Kirchschlägerja. ÖVP pri tej priložnosti argumentira s tem, da je zadovoljna s korektnim poslovanjem sedanjega predsednika in da je to eden izmed vzrokov, da za naslednjo periodo ne bo nominirala protikandidata.

FPO doslej uradno še ni zavzela stališča k naslednjim volitvam zveznega predsednika, vendar pa je iz izjav nekaterih zastopnikov stranke razvidno, da po vsej verjetnosti tudi FPO ne bo postavila protikandidata. Sicer je še možno, da bo nominirala svojega kandidata kakšna manjša grupacija (tozadevne izjave je že bilo slišati iz vrst ANR in NDP), vendar pa pri sedanjem stanju veliko govori za to, da bo pri naslednjih volitvah zveznega predsednika edini kandidat dr. Rudolf Kirchschläger.

V tej zvezi se je zato v nekaterih krogih že pojavilo vprašanje, ali so za izvolitev prezidenta sploh še potrebne splošne volitve ljudstva. Govora je bilo celo že o možnosti, da bi spremenili tozadevni zakon in bi predsednika v bodoče volili v parlamentu (kakor se je to zgodilo pri

Mladina sosednjih dežel se je srečala na seminarju „Alpe-Jadran“ v Kopru

Pretekli teden od 6. do 8. julija se je odvijal v Kopru 6. mladinski seminar Alpe-Jadran, ki ga je tokrat organizirala RK ZSMS in katerega so se udeležile mladinske delegacije iz Slovenije, Furlanije-Juljske krajine ter Koroške. V italijanski in koroški delegaciji so bili zastopani tudi predstavniki slovenskih mladinskih organizacij v Italiji in Avstriji.

Seminar je otvoril predsednik ZSMS tov. Boris Bavdek in dejal, da so takšna srečanja mladih važen faktor za krepitev miru ter sodelovanje med posameznimi državami ter krepijo spoštovanje prav med temi tremi regijami oz. deželami. Sledil je ogled oz. obisk na občini Koper, katere predstavniki so delegacijam tolmačili družbeno-politično strukturo občine same ter način samoupravnega sistema. Bili so navzoči tudi predstavniki italijanske narodne skupnosti, ki živi v Sloveniji. Potrdili so, da je le-ta enakopravno zastopana v celotnem družbenopolitičnem odločanju. Italijanska narodna skupnost v Sloveniji uživa vse pravice, so poudarili, manjšinske pravice pa nikakor niso povezane s številom njenih pripadnikov.

Sledilo predavanje o vključevanju mladih v gospodarstvo, ki ga je imel tov. Bekeš, član IS SZDL Slovenije. Orisal je zgodovino samoupravnega sistema ter govoril o vlogi političnih organizacij v tem sistemu in o integriranosti delavca v tej obliki družbenopolitičnega življenja. V soboto je sledil ogled tovarne motornih vozil „Tomas“, kjer so se delegacije lahko konkretno prepričale o vlogi delavca v obliki združenega dela ter o njegovi socialni zaščiti in njegovi obliki sodelovanja v produkciji, pa tudi s težavami, s katerimi je delavec tam soočen.

Tema popoldanskega predavanja je bila „Mladi in sodelovanje po Helsinkih“, v katerem je bilo rečeno, da ni države na svetu, ki bi stoddstotno uresničevala sklepe v duhu helsinške konference. Predavanje je bilo razdeljeno na tri dele. V prvem je bilo govora o motivih, ki so vodili do te konference, v drugem o zgodovinskem pregledu boja za združeno Evropo in v tretjem, kako gleda Jugoslavija na helsinško konferenco in kako s sosedji uresničuje sklepe te konference. Nakazano je tudi bilo dejstvo, da izboljševanje dobrososedskih odnosov med Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo močno ovira nerešeno vprašanje narodnih manjšin, ki živijo v zamejstvu. Poudarjeno je bilo, da so odprte meje in pa tesen stik manjšin z matično domovino garant za obstoj in razvoj manjšin ter podlaga za dobrososedske odnose. Mladina naj bi bila tista, ki bi naj to pospeševala. Pri tem je za praktično izvajanje duha helsinške konference važno spoznavanje zgodovine lastnega naroda in naroda sosedov ter spoštovanje tujega jezika.

V nedeljo je sledila obravnava obeh tem oz. diskusija. Obravnavali so se problemi, ki jih ima mladina v teh treh regijah in kako bi bilo te možno reševati z vključevanjem mladih v vse procese družbeno-političnega življenja. Slovenski zastopnik italijanske delegacije je opozoril na nerešeno vprašanje slovenske narodne skupnosti v Italiji in primerjal ravnanje italijanskih nacionalistov napram tej manjšini z ravnanjem avstrijske vlade napram slovenski narodni skupnosti na Koroškem in hrvaški narodni skupnosti na Gradiščanskem.

K manjšinski problematiki v Avstriji oz. na Koroškem je zavzel stališče zastopnik Zveze slovenske mladine Perč Mirko in dejal, da se tudi v Avstriji ni storilo vse oz. se ne stori vse v duhu Helsinkov oziroma Beograda. Menil je, da Avstrija že danes, 25 let po podpisu avstrijske

državne pogodbe, ni izpolnila obveznosti, ki jih ji narekuje ta dokument. Opozoril je na asimilacijo, ki jo pogojuje centralizacija industrije in s tem odseljevanje z ozemlja z mešanim prebivalstvom, ki je v tej smeri zelo slabo razvito, ter da ta proces čuti predvsem mladina oz.

Utrditev stikov

med sindikati Avstrije in Jugoslavije

Pred nekaj dnevi je obiskala Dunaj delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije pod vodstvom predsednika Mika Špiljaka. Sestala se je z delavci in aktivisti klubov zdomcev, ki delajo v Avstriji, pogovarjala pa se je tudi z zastopniki sindikalne zveze Avstrije, med drugimi s predsednikom avstrijskega parlamenta Antonom Benyo, ki je obenem tudi predsednik sindikalne zveze Avstrije.

Pogovarjali so se o odnosih med državama in o nadaljnjem razvoju sodelovanja. Predstavniki avstrijskih sindikatov so v tej zvezi obljubili, da bodo skušali organizirati sestanke, na katerih bodo strokovnjaki avstrijskih sindikatov razpravljali o vprašanjih jugoslovanskih delavcev v Avstriji in o njihovih problemih in zahtevah.

Samo na območju Dunaja in Nižje Avstrije je zaposlenih 70.000 ugoslovanskih delavcev, to je polovica števila začasno zaposlenih v Avstriji. Organizirani so ti delavci v 60 klubih, v velikem številu pa so vključeni tudi v avstrijske sindikate.

slovenska narodna skupnost. Posebej je opozoril na nerešena vprašanja glede slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kar se tiče enakopravnosti slovenskega jezika na vseh področjih javnega življenja (uradi, druge institucije), predšolske in šolske vzgoje, dvojezičnih napisov itd. Vzrok temu pa je po njegovem mnenju iskati v ideologiji iz mračnih dni, ki še danes preveča gotove politične in druge organizacije na Koroškem oz. v Avstriji. Poudaril je, da je reševanje manjšinske problematike na Koroškem možno le v dialogu z manjšino in da se država v tej smeri mora pogovarjati z legitimnimi zastopniki koroških Slovencev, to se pravi predstavniki obeh slovenskih osrednjih organizacij, vsakršne ukrepe (preštevane, zakon o narodnih skupnostih), ki so nastali brez sodelovanja narodne skupnosti, pa koroški Slovenci smatramo za diktat in teh načinov reševanja nikoli ne bomo odobrili in jih odločno zavračamo. Na ugovor člana koroške delegacije, da je v tej smeri precej urejeno, ne pa še vse in da je slovenska narodna skupnost na Koroškem deležna precejšnjih podpor s strani političnih oblasti, je predstavnik ZSM v koroški delegaciji dejal, da je edini pravnomočni dokument le državna pogodba in da smatramo druge ukrepe za kršitev določil državne pogodbe. Predstavnik ZSM je svetoval koroškim predstavnikom oz. njihovim mladinskim organizacijam, naj se v manjšinskem in tudi v drugih vprašanjih ne pustijo vpreči pred voz političnih organizacij, katere kršijo elementarne človekove pravice. Mi mladi na Koroškem, slovensko- in nemškogovoreči, naj bi skupno reševali naše probleme in s tem doprinesli svoj delež k boljši družbeni ureditvi in razvijanju demokracije.

Mnenje vseh delegacij ob koncu seminarja je bilo, in to so delegacije tudi izrazile, da moramo ravno mi mladi vleči za isto vrv in to brez predsodkov, da bomo izgrajevali most prijateljstva med narodi ravno v tem delu Evrope.

ZGLEDEN PRIMER MADŽARSKE:

Dvojezični napisi ne glede na številčno moč

Sicer z zamudo, vendar sedaj z vzorno širokogrudnostjo je začela LR Madžarska uresničevati enakopravnost narodnih manjšin tudi na področju krajevnih napisov. V Železni županiji, kjer živijo Slovenci, Hrvati in Nemci, so namreč začeli postavljati nove krajevne table, ki so — odvisno od tega, koliko narodnosti živi v posameznem kraju — opremljene z imeni naselij v jezikih teh narodnosti, večinoma torej v dveh, deloma pa celo v treh jezikih. Od dvojezičnih tabel v drugih državah, kjer so navadno imena krajev v vseh jezikih na eni tabli skupaj, se nova madžarska ureditev razlikuje že po zunanjem videzu, ker je bila za vsako ime oziroma vsak jezik nameščena posebna tabla.

Sedanje uveljavljanje enakopravnosti narodnih manjšin na Madžarskem pa se tudi sicer bistveno razlikuje od recimo takolimenovane „vzorne“ ureditve pri nas v Avstriji oziroma na Koroškem. Prvotno je bilo na Madžarskem predvideno, da bodo dvojezično (ali trojezično) označili tista naselja, kjer je vsaj četrtina prebivalcev pripadnikov manjšine — torej približno tako, kot se je to zgodilo v smislu zakona o narodnih skupinah na južnem Koroškem. Ravno avstrijski primer kričeče restriktivne in diskriminacijske rešitve pa je bil očito nauk za pristojne dejavnike na Madžarskem, ki so se potem odločili za širokogrudno in res vzorno ureditev: za enakopravnost manjšine povsod tam, kjer njeni pripadniki avtohtono živijo, ne glede na njihovo število!

Torej spei nov primer, ki kaže, kako „vzorna“ je v resnici manjšinska politika v naši državi. Hkrati pa tudi nov vzrok za premislek pristojnih dejavnikov v Avstriji, da bi končno prišli do edino pravilnega spoznanja, da se manjšinska vprašanja ne rešujejo s prepotentnim vsiljevanjem diktatov večine, temveč v enakopravnem dialogu s prizadeto manjšino.

V službi resnice o nacističnih vojnih zločinih

Kot smo omenili že v zadnji številki Slovenskega vestnika, je parlament v Bonnu zaključil razpravo o vprašanju zastaranja nacističnih zločinov. Večina poslancev je glasovala proti zastaranju, to se pravi, da bo tudi v bodočnosti možno zasledovati in kaznovati nacistične zločine. Simon Wiesenthal, ki že dolga leta vodi dunajski dokumentacijski center Židov, ki so bili preganjani pod nacističnim režimom v drugi svetovni vojni, meni, da čas dohiti vsakega človeka, treba je samo znati čakati. To se pravi, da vsak zločin pride enkrat na dan in pred sodišče. Vsako zločinsko dejanje torej zahteva poravnava in jo tudi dobi.

Wiesenthal, lovec na nacistične zločince, ki je znan kot „zasledovalec Eichmanna“, enega največjih nacističnih zločincev v drugi svetovni vojni, je že večkrat dejal, da je pri zasledovanju nacističnih zločincev najvažnejši dober arhiv, ki omogoča razjasnitev marsikaterega zločina. Gre Wiesenthalu v prvi vrsti zato, da se najdejo zločinci in da se informirata policija in državno pravdnstvo, ki potem naj poskrbita, da se le-ti tudi kaznujejo. Ne gre mu torej za življenje posameznikov, temveč za procese, za to, da se opozori javnost na zlo-

čine, ki so bili storjeni v preteklosti. Le-ti pa naj bi imeli seveda tudi nalogo ustrahovanja; prepričali naj bi podobna zločinska dejanja v bodočnosti.

Avstrija je imela v času druge svetovne vojne okoli 600.000 nacistov, Wiesenthal pa se je ukvarjal samo s približno 3000 primeri, torej samo s takozvanimi „velikimi ribami“. On zastopa mnenje, da zadostuje, če se kaznujejo višji funkcionarji SS in partije. Vendar pa se izreka proti temu, da bivši nacisti lahko nemoteno vladajo nad ljudstvom. V tej zvezi opozarja Wiesenthal na primer namestnika deželnega glavarja Nižje Avstrije Hansa Czettelja, ki je kljub svoji nacistični preteklosti lahko neizpodbitno obdržal svoj položaj. Ta primer pa v Avstriji, kot vemo, na žalost ni edini.

Simon Wiesenthal, ki je dopolnil že 70 let, se ukvarja z vojnimi zločini že 34 let in namerava opravljati ta posel, dokler ne bodo pomrli zločinci in priče. Zadal si je nalogo, skrbeti za to, da ljudje izvedo resnico in da se iz le-te tudi nekaj nauče za prihodnost. Njegova glavna zahteva je zahteva po pravičnosti in to je gotovo tudi eden izmed vzrokov, da je Simon Wiesenthal tako priljubljen in ga toliko ljudi podpira.

Bled se pripravlja na

Svetovno prvenstvo v veslanju ki bo od 28. avgusta do 9. septembra 1979

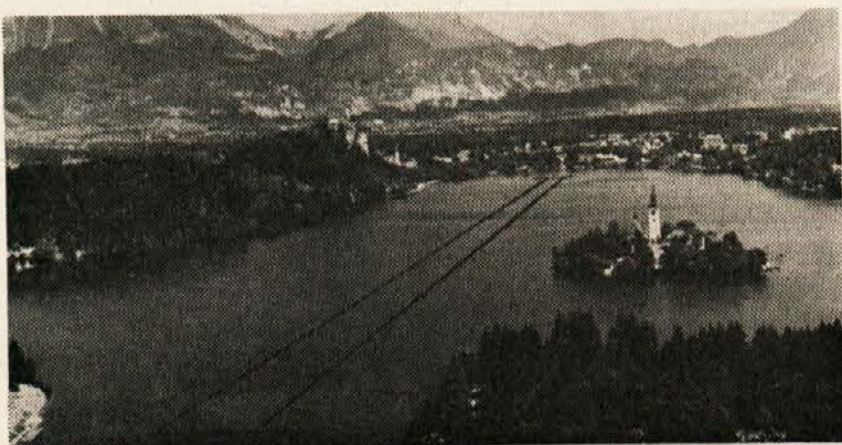
Bled, ki ne velja le za priznano turistično središče, marveč je znan tudi kot prizorišče mnogih državnih in mednarodnih športnih prireditev, se trenutno spet pripravlja na veliko športno srečanje — Svetovno prvenstvo v veslanju za ženske, lahke veslače in moške, ki bo v času od 28. avgusta do 9. septembra letos. Prireditve, ki bo potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednika SFRJ Tita, se bo po prvih prijavah sodeč udeležilo daleč nad tisoč tekmovalk in tekmovalcev iz kakih 30 držav sveta.

Najboljši veslači z vseh celin se bodo pomerili na Blejskem jezeru, kjer je urejena tekmovalna steza, ki ima menda vse odlike: saj še nikdar v dolgoletni tradiciji veslaških prireditev ni bilo potrebno, da bi tekmovalje prekinili ali predčasno zaključili zaradi vetra. Pa tudi vse druge naprave, potrebne za tako veliko mednarodno prireditev, so na Bledu vzorno urejene, oziroma jih dograjujejo in izpopolnjujejo, tako da bodo tekmovalni pogoji na letošnjem svetovnem prvenstvu gotovo še boljši kot so bili na minulih velikih veslaških prireditvah.

Svetovno prvenstvo bo potekalo v dveh delih: najprej bodo na vrsti tekmovalnja za ženske in lahke veslače, drugi teden pa bo povsem v znamenju tekem vrhunskih veslačev. Slovensna otvoritev bo v sredo 29. avgusta ob 17. uri v Zaki, kjer je tudi cilj tekmovalne steze. Predtekmovalnja za ženske in lahke veslače se bodo pričela v četrtek 30. avgusta ob 10. uri, v petek bo sledil repesaž (Hoffnungslauf), v so-

boto polfinale in v nedeljo 2. septembra bo ob 10. uri začetek finalnih tekem za ženske in lahke veslače. Drugi del svetovnega prvenstva — tekmovalje vrhunskih veslačev — se bo začel v ponedeljek 3. septembra, in sicer ob 17. uri s pozdravom tekmovalcev v Zaki. Po predtekmovaljih v sredo in repesažu v četrtek (petek je za vsak

29. 8. do 2. 9.) bo vstopnica za predtekmovalje 20 din tribuna in 10 din stojšče, za polfinale 30 oz. 20 din in za finale 80 oz. 20 din, permanentna vstopnica za obisk vseh teh prireditev pa bo stala 100 din; za drugi del (vrhunski veslači, od 5. do 9. 9.) bo vstopnica za predtekmovalje 30 oz. 10 din, za polfinale 50 oz. 20 din in za

primer „rezervni dan“) bo v soboto polfinale, v nedeljo 9. septembra pa bodo finalne tekme, katerim bo sledil še slovesen zaključek svetovnega prvenstva. Vsa tekmovalnja se bodo začela ob 10. uri dopoldne.

Za obisk svetovnega prvenstva bodo veljale naslednje cene vstopnic: za prvi del (ženske in lahke veslači, od

finale 100 oz. 30 din, permanentna vstopnica na vse tekme drugega dela pa bo stala 150 din.

V času svetovnega prvenstva v veslanju se bo na Bledu izvršil tudi pester spored kulturno-zabavnih prireditev. Tako bo v sredo 29. 8. na jezeru večerni promenade koncert, ki ga bo izvajal pihalni orkester jeseniških žele-

zarjev, medtem ko bo v Festivalni dvorani priredil znani slovenski folklorni ansambel „Tine Rožanc“ večer jugoslovanske folklorne; začetek obeh prireditev bo ob 20.30 uri. V petek 31. 8. bo ob 17. uri v Zdraviliškem parku promenade koncert pihalnega orkestra „Veriga“ iz Lesc. Sobota in nedelja bosta v znamenju mednarodnega lokostrelskega turnirja, ki bo v Vintgarju pri Bledu. V ponedeljek 3. 9. bo ob 17.30 uri v cerkvi na otoku koncert Marije Valerije Breganti, ob 20.30 uri pa velik ognjemet na jezeru v počastitev svetovnega prvenstva v veslanju. V sredo 5. 9. bo ob 20.30 uri v Festivalni dvorani večer jugoslovanske folklorne izvedbi ansambla „Karavanke“ iz Tržiča. V četrtek 6. 9. bo pihalni orkester iz Gorij pri Bledu priredil ob 17. uri promenade koncert v Zdraviliškem parku. V petek ob 20.30 uri bo v dvorani umetnega drsališča koncert Avsenikovih melodij. V soboto bo ob 20. uri na jezeru večerni promenade koncert pihalnega orkestra „Veriga“ iz Lesc, v nedeljo ob 17. uri pa v Zdraviliškem parku promenade koncert, ki ga bo izvajal pihalni orkester iz Gorij pri Bledu.

Poleg tega pa bodo še številne plesne prireditve v posameznih hotelih in gostiščih, kjer bodo obiskovalci svetovnega prvenstva deležni znane gostoljubnosti Blejčanov in njihovih gostincev. Tako se bo obisk letošnjega svetovnega prvenstva v veslanju na Bledu izplačal v vsakem oziru — predvsem tudi za nas na Koroškem, saj je od tu na Bled res le majhen „skok“.

Današnji položaj slovenščine na posameznih področjih javnega življenja

Meseca maja je bilo v Portorožu prvo vseslovensko posvetovanje o slovenskem jeziku pod naslovom „Slovenščina v javnosti“, ki sta ga pripravila RK SZDL in Slavistično društvo Slovenije. Poleg zastopnikov iz cele Slovenije so na posvetovanju sodelovali tudi predstavniki iz zamejstva in iz ostalih jugoslovanskih republik. Ob tej priložnosti so vsestransko osvetlili današnji položaj slovenščine na posameznih področjih javnega življenja. Na podlagi tedanjih ugotovitev pa so bila sedaj objavljena „Sporočila posvetovanja o slovenščini v javnosti“.

Portoroška „Sporočila“ vsebujejo oceno današnjega stanja slovenskega jezika, pri čemer je govora o kvaliteti oziroma nekvaliteti slovenščine na posameznih področjih: o slovenščini v političnem življenju, zakonodaji, upravi in sodstvu, o slovenščini v vzgoji in izobraževanju, o slovenščini v množičnih občilih, o slovenščini v gospodar-

stvu, o slovenščini v turizmu, o slovenščini v oboroženih silah in drugih obrambnih dejavnostih, o slovenščini v prevodih in o slovenščini v zamejstvu; prav tako pa je govora tudi o razvoju slovenskega jezikoslovja ter o delu za slovensko terminologijo.

V dokumentu je med drugim ugotovljeno, da kultura sporočanja in izražanja zaostaja za splošnim razvojem in da je zato treba jeziku, ki sicer odraža razmere v družbi, a jih tudi sooblikuje, posvetiti več organizirane skrbi in pozornosti. Zato portoroška „Sporočila“ podajajo tudi konkretne predloge, kako naj bi prišlo do bolj kulturnega izražanja in globlje zavesti o tem, da je jezik več kot le ogledalo ljudi in družbe ter njih medsebojnih odnosov. Tako naj bi bil dokument podlaga za nadaljnjo jezikovno politiko, rastočo „od spodaj navzgor“, ne da bi pri tem zanemarjal besedo strokovnjakov za slovenski jezik.

Kakor že na portoroškem posvetu, tako je tudi v sedanjih „Sporočilih“ zajet celotni slovenski kulturni oziroma jezikovni prostor. Že uvodoma je med drugim poudarjena široka dolžnost delovnih ljudi in občanov Slovenije, da se morajo lotevati perečih družbenih vprašanj slovenščine v javnosti ne samo kot kritiki, ampak tudi kot soustvarjalci jezikovne kulture, „da bo z vse višjo jezikovno kulturo vsega naroda mogoče doma prispevati k višji ravni samoupravne demokracije in k vsestranskemu osvoboditvi iz družbenih in gospodarskih spon preteklosti oz. kulturne in družbene neosveščenosti, prav tako pa podpirati težnje pripadnikov slovenskega naroda v sosednjih deželah in drugod po svetu, da ohranijo in razvijajo svojo narodno bitnost in samozavest“. V tej zvezi je v dokumentu iz Portoroža izrecno opozorjeno, „da je jezikovno vprašanje slovenskega naroda v sosednjih deželah še zmeraj eno bistvenih vprašanj boja za narodno samobitnost in vsestransko enakopravnost z večinskimi narodom“; zato so jezikovna vprašanja Slovencev drugod po svetu tudi vprašanja jezikovne kulture doma, v matični državi, in njene pripravljenosti in sposobnosti, pomagati jim tudi v tem pogledu.

V tem pogledu je pri obravnavanju slovenščine na posameznih področjih posebej govora tudi o Slovencih v zamejstvu. Tako portoroški dokument na področju vzgoje in izobraževanja med drugim ugotavlja, da je za potrebo slovenskih manjšin v zamejstvu treba strokovno oceniti predpisane učbenike za slovenski pouk in pouk slovenščine kot predmeta ter sodelovali pri izdelavi jezikovno-vzgojnih in izobraževalnih programov. Glede slovenščine v množičnih občilih je z ozirom na zamejske Slovence rečeno: „Kolikor obstajajo možnosti in obojestranski interesi, je treba pri reševanju jezikovnih vprašanj sodelovati z zamejstvom; raziskati je treba jezik in vsebino v slovenskih javnih občilih v zamejstvu in skrbeti za jezikovno usposabljanje sodelavcev; omogočiti sprejemanje programov RTV Ljubljana tudi na vsem narodnostno mešanem ozemlju, vpeljati redne informativne oddaje o problematiki zamejskih Slovencev“. Poudarjena pa je tudi vloga slovenščine v stiku z drugimi državami, posebej na področju gospodarskih stikov, ter je v dokumentu kritično ugotovljeno, da gospodarsko sodelovanje z drugimi deželami kaže ne samo na pogosto pomanjkanje narodnega ponosa ali samozavesti, na nezadostno rabo slovenščine, ampak tudi na neustrezno rabo tujih jezikov; posebnega pomena je to na področjih, kjer živi slovenska manjšina, zato portoroška „Sporočila“ izrecno naglašajo, „da bi bilo na jezikovno korektnost treba še posebej paziti pri sporazumevanju s sosednjimi deželami, kjer živijo Slovenci“.

Poleg teh ugotovitev, opozoril in pobud glede zamejskih Slovencev pa vsebujejo portoroška „Sporočila“ še posebno poglavje o slovenščini v zamejstvu, ki ga objavljamo na posebnem mestu.

Slovenščina v zamejstvu

V portoroškem dokumentu o slovenskem jeziku je glede slovenščine v zamejstvu ugotovljeno:

Poročila o slovenščini pri Slovencih v Italiji, Avstriji in na Madžarskem so dala udeležencem posvetovanja dober vpogled v stanje slovenščine v javnem življenju teh držav. Iz poročil je razvidno, da je slovenščina v sosednjih pokrajinah Italije, Avstrije in Madžarske obravnavana kot manjšinski jezik ob italijanščini, nemščini in madžarščini, ki so jeziki državne uprave in družbenega okolja. Kljub deklariranim manjšim ali večjim pravicam na politični oziroma upravni ravni še vedno prevladuje kar se da restriktivno tolmačenje dolžnosti do manjšin, posebej do njihovega jezika. Poleg vprašanja zapostavljenosti slovenskega jezika nasproti jeziku večinskega naroda se postavlja še vprašanje različnih družbenih ureditev in razmer, ki jih jezik odraža po eni strani v matični državi in po drugi v narodnostno mešanih pokrajinah sosednjih držav.

Posvetovanje ugotavlja, da gre pri Slovencih v teh državah po eni strani za pereča vprašanja izrazito politične in družbene narave, po drugi za jezikovna vprašanja v ožjem pomenu besede.

Pri prvih jim lahko vsa naša skupnost pomaga z odločno podporo njihovim prizadevanjem za vsestransko enakopravnost Slovencev z večinskimi narodom in za temu ustrezno kulturno in jezikovno politiko; pri drugih s tako kulturno in jezikovno politiko in prakso doma, da bosta s svojimi vrednotami vsestransko bogatila njihova narodnostna in jezikovna prizadevanja, pa tudi z enakopravnim vključevanjem celotnega slovenskega jezikovnega prostora v znanstveno raziskovanje, zlasti v širšem sklopu nacionalnih znanosti. Eksistenčna, kulturna in jezikovna vprašanja Slovencev v zamejstvu so vprašanja celotnega slovenskega naroda in njegove kulture, njihov razvoj in njihova ustvarjalnost sooblikujeta in bogatita življenje vseh Slovencev. Vsa ta naša prizadevanja označujejo našo državno politiko dobrega sosedstva z državami, kjer živijo Slovenci kot manjšina.

Posvetovanje podpira boj Slovencev v teh državah, da vsestransko uveljavijo upravičene narodnostne zahteve, zahtevo po takim gospodarskem in družbenem razvoju, v katerem manjšina ne bo podrejena, pravico do kulturne samobitnosti in da se njihov jezik enakopravno uveljavlja v javnosti vsepovsod, kjer živijo. Zato podpirajo njihove zahteve, izražene v dokumentih slovenskih organizacij in tistih družbenopolitičnih sil, ki se zavzemajo za njihove pravice.

Posvetovanje ugotavlja, da jezikovna vprašanja Slovencev v teh državah niso navzoča le v pripravljenih poročilih, ampak tudi v dejavnostih kulturnih, znanstvenih, vzgojnih in izobraževalnih ustanov in organizacij, ki z njimi vzdržujejo stalne stike, in poudarja, da je treba tako navzočnost in dejavnost samo še razvijati in krepiti. To je tudi v skladu z našo družbeno in kulturno politiko in z možnostmi, kakršne se ustvarjajo pri nas za družbeno in kulturno življenje italijanske in madžarske narodnosti.

Pedagoški tedni za koroško učiteljstvo

V ponedeljek 9. julija 1979 je v Damu glasbe v Celovcu deželni glavar Leopold Wagner otvoril Pedagoške tedne 1979. Pedagoški tedni imajo že večletno tradicijo. Namen teh tednov je nadaljnja izobrazba učiteljev. V okviru pedagoških tednov pa prireditelj, to je zvezni pedagoški in poklicnopedagoški inštitut na Koroškem, posreduje obiskovalcem tudi informacije o problemih pri izobrazbi učiteljev in o problemih na delovnem trgu, ki so posebno v zadnjih letih postali zelo akutni (učitelji ne najdejo takoj zaposlitve, ker je delovni trg v zadnjih letih prenatrpan in število učencev stalno pada).

Pri otvoritvi Pedagoških tednov 1979 je deželni glavar Leopold Wagner kot pristojni referent deželne vlade med drugim dejal, da se mora razvoj šolstva prilagoditi splošnemu tehnološkemu razvoju. Šolski sistem naj bo po besedah de-

želnega glavarja takšen, da nihče ne bo diskriminiran. To se pravi, da je treba doseči iste možnosti pri izobrazbi za vse otroke. Po mnenju Wagnerja je ta cilj že dosežen, treba pa je skrbeti za to, da vsi učenci tudi lahko spoznajo te možnosti.

V otvoritvenem govoru je deželni glavar sicer na široko govoril o situaciji šolstva na Koroškem in se dotaknil tudi celodnevne šole. Niti z besedo pa ni omenil dvojezičnega šolstva in probleme okoli tega. Morda zato, ker bi moral v tem primeru pač priznati, da vendar še nimajo vsi učenci na Koroškem iste možnosti izobrazbe, namreč šolske izobrazbe v materinem jeziku?

Sicer pa obsegajo vsakoletni Pedagoški tedni posebne prireditve tudi za učitelje posebnih šol ter za učitelje, ki delujejo na dvojezičnih šolah.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

V a b i l o

na uprizoritev
Mikelnove dramatizacije
novele koroškega pisatelja
Prežihovega VORANCA

Samorastniki

v soboto 4. avgusta 1979 ob 19.30 uri in
v soboto 11. avgusta 1979 ob 19.30 uri

na prostem (v bližini Vazarja) v Spodnjih Vinarah pri Šentpri-
možu v Podjuni.

V primeru slabega vremena bosta predstavi v nedeljo [5. oziroma 12. avgusta] ob istem času in na istem prostoru.

O d b o r

Slovenci v prekomorskih deželah želijo ostati povezani s „staro“ domovino

Vsakoletni izseljenski piknik, ki ga prireja v Škofji Loki slovenska izseljenska matica, je le ena izmed številnih prireditev, s katerimi rojaki, ki živijo v raznih državah širom sveta, izpričujejo svojo povezanost s staro domovino, s katero želijo ostati povezani tudi v bodoče. Letošnji 24. izseljenski piknik prejšnji teden je to znova potrdil, saj se ga je udeležilo več tisoč rojakov iz tujine, „ki jih je stara domovina spet sprejela s srečnim smehljajem kakor mati svoje dolgo pogrešane otroke“, kot je v imenu častnega pokrovitelja srečanja, republiške konference SZDL, poudarila pisateljica Mira Mihelič.

In v svojem govoru je pisateljica Mira Mihelič tudi lepo orisala povezanost rojakov-izseljencev s staro domovino, ko je dejala: „Kamorkoli ali kadarkoli ste vi ali vaši starši ali stari starši odšli po svetu — vaše korenine so ostale tukaj, vaša zvestoba staremu kraju je ostala, vaša ljubezen do naše male in vendar velike Slovenije — velike zato, ker je kljub hudim preizkušnjam v dolgih stoletjih vzdržala, in ker je kljub tisočletnemu zatiranju in potujčevanju ostala slovenska zemlja.“

To povezanost in zvestobo Slovencev, ki jih je usoda razkropila daleč po svetu, pa še posebno prepričljivo izpričuje njihova ljubezen, ki jo povsod, kjerkoli živijo in delajo, gojijo do svojega rodu in materinega jezika. Ne nazadnje se to odraža v njihovi skrbi za slovensko tiskano besedo, kakor prihaja do izraza v najnovejših prizadevanjih slovenskih publicistov v Ameriki in Kanadi, ki so se obrnili na osrednji slovenski časopis „Delo“ v Ljubljani s prošnjo in predlogom, da bi začeli izdajati tedenski izbor iz slovenskega tiska, ki bi ga po-

tem razpošiljali med rojake v prekomorskih deželah.

Tozadevno pobudo je sprožil profesor Toussaint Hočevar z univerze v New Orleansu, ki je v imenu večjega števila slovenskih razumnikov v Ameriki in Kanadi pisal ljubljanskemu „Delu“ in med drugim opozoril, da v Ameriki in tudi drugje po svetu postajajo Slovenci vedno bolj odrezani od toka informacij iz domovine, s tem pa se tudi pospešeno odtujujejo. Njegovo pobudo pa je predvsem podprl tudi Ivan Dalenc, urednik edinega slovenskega mesečnika v Kanadi „Slovene Diary“, ki se je v raznih slovenskih listih prav tako zavzel za tedenski izbor iz slovenskega dnevnega tiska in v tem smislu povabil Slovence po svetu, ki čutijo enako potrebo, da podprejo to pobudo.

Sicer pa je omenjeni slovenski mesečnik v Kanadi „Slovene Diary“ v zadnji dvojni številki za junij in julij posvetil zelo veliko pozornost tudi vprašanju koroških Slovencev. Objavlja sliko z letošnjega občnega zbora ZSO v Železni Kapli, poroča o hujskanju nemških nacionalistov proti Slovincem na Koroškem in proti sosednji Jugoslaviji, ponatiskuje iz Koroškega koledarja uvodni članek predsednika ZSO dr. Francija Zwittra, poroča o raznih kulturnih prireditvah na Koroškem in ocenjuje ameriško publikacijo „Papers in Slovene Studies“ posebej z ozirom na članek Davida F. Stermoleta o položaju koroških Slovencev, medtem ko v literarnem delu zaključuje z objavljanjem Sketove po-vesti „Miklova Zala“. Torej bi lahko rekli, da je to prava „koroška“ številka slovenskega mesečnika v Kanadi, ki je tudi sicer redno spremljal dogajanje pri nas ter rojake v Kanadi sproti obveščal o življenju in boju slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji.

Tudi v Bilčovsu zaključeno šolsko leto glasbene šole

V Bilčovsu, kjer je druga največja postojanka naše glasbene šole, so zadnje soboto tamkajšnji učenci z zaključno prireditvijo pokazali, kaj so se v minulem šolskem letu naučili. Na povabilo Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ se je zbralo veliko število poslušalcev iz Bilčova in okolice, ki so se silno navdušili za pester program, katerega je v obeh deželnih jezikih povezoval domačin Jože Mečina.

V 28 točkah so učenci na flavti, regularnim zaključkom 1. letnika, kitari, harmoniki in klavirju po vrsti ki je predviden za junij 1980. dobro zaigrali in razveselili poslušalce. Čeprav deluje glasbena šola

Kako uspešno deluje šola sta pokazala dva učenca, ki sta še mlajši

poleg glasbene izobrazbe zelo uspešno napreduje tudi estetska izobrazba in samodisciplina učenec.

Bilčovske obiskovalce je pozdravil tudi podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Joško Hudl, ki sedaj vodi kuratorij glasbene šole. Podpredsednik SPD „Bilka“ Ogris-Martič Gašper se je zahvalil učiteljem za požrtvovalno delo in pozval starše naj še naprej spodbujajo mladino k obisku glasbene šole. Občini Bilčovs se je zahvalil za finančno podporo in za možnost uporabe prostora v ljudski šoli, županu Hanziju Ogrisu pa, da je dal na razpolago dve sobi v kateri učenci lahko vadijo.

Med številnimi poslušalci zaključne prireditve glasbene šole v Bilčovsu, na kateri je bila vsa govorena beseda dvojezična, pa so pozdravili tudi ravnatelja jeseniške glasbene šole Pribošiča s soprogo. Tudi na tej zaključni prireditvi smo lahko z veseljem ugotovili veliko nadarjenost in ljubezen, ki preveča mlade fante in dekleta, da bi morda v življenju postali to, kar so si skrivaj želeli — uspešni umetniki na glasbenem področju. „Kjer je volja, tam je tudi uspeh“, tega načela naj se držijo in prepričani smo, da se jim bodo — morda ne vsem, nekaterim pa le — te želje uresničile. Prav gotovo bodo ti mladi glasbeniki nekoč še zelo ponosni na svoje starše, da so jim dali možnost izobrazbe v glasbi, ki je danes pomemben sestavni del človekovega izživljanja.

v Bilčovsu šele od februarja letošnjega leta naprej, so napredki zelo zadovoljivi in verjetno je, da bodo nekateri lahko končali prvi letnik že v začetku naslednjega leta, pred

od šestih let in ki sta zelo dobro in sproščeno zaigrala na flavti in klavirju. Učitelji in starši so z zadovoljstvom ugotovili, da so vsi učenci z velikim veseljem pri delu in da

Poletna noč v Pliberku

Mešani pevski zbor „Podjuna“ je v soboto dne 7. julija 1979 vabil na „Poletno noč“, na plesno zabavo k Schwarzlnu v Pliberku. Vabilu se je odzvalo lepo število obiskovalcev iz bližnje okolice, pa tudi iz malo bolj oddaljenih krajev. Po pozdravnih besedah, ki jih je spregovoril ravnatelj Herman Grm, so se prisotni zabavali ob prijetnih zvokih ansambla „Obirkvintet“ tja do zgodnjega jutra.

Mešani pevski zbor „Podjuna“, ki ga je ustanovil in ga vodi že več let Oto Wutej, je zelo aktiven, kar se tiče lastnih prireditev. Ob vsaki večji priložnosti prireja namreč svoje koncerte in zabave in tako večkrat na leto vzdrami in opozori Pliberčane in okolico na svojo dejavnost.

Poletna noč je ena od teh že skoraj tradicionalnih prireditev, ki imajo namen seznaniti obiskovalce s pevkami in pevci „Podjune“, jih razveseljevati in združevati ob prijetnih zvokih domače glasbe in poskrbeli za nekaj lepih trenutkov konec napornega delovnega tedna.

Številni obiski, med drugimi je bil navzoč tudi novi Pliberški župan Mikusch Franc, je bil dokaz, da je prireditev uspela in je poleg tega tudi potrdil, kako važne in potrebne so takovrsne prireditve v naših krajih.

Nenazadnje pa so številni obiskovalci poplačali tudi organizacijski trud mešanega pevskega zbora „Podjuna“, ki bi nam naj s svojo tozadevno angažiranostjo bil v zgled.

Klub prijateljev lova bo ob priložnosti 15-letnice obstoja kluba v nedeljo 15. julija 1979 s pričetkom ob 8. uri priredilo na strelišču „Gojitvenega kroga Pliberk“

3. lovsko streljanje

v tarče in na umetne golobe. Na tem lovskem streljanju bodo sodelovali lovci iz Slovenije in Koroške — Kärntner Jägerschaft ter Klub prijateljev lova.

Prijatelji lova prisrčno vabljeni!

Dobro poslovno leto

Lansko leto je znana zavarovalnica Grazer Wechselseitige obhajala 150-letnico obstoja. Na jubilejni slovesnosti, katere se je udeležil tudi zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger, je le-ta med drugim izpovedal laskave besede na račun zavarovalnice, ko je dejal, da je ta ustanova — „dobro fundirana v številkah in v ugledu, ki ga uživa v javnosti.“

Da je to res tako, je tudi potrdilo poslovno poročilo minulega leta, ki je izkazalo zvišanje vseh premij za 137,7 milijona šilingov, tako da je zavarovalnica dosegla 1009,4 milijona šilingov prometa, kar pomeni za zavarovalnico, da je prvič prekoračila mejo 1 milijarde. Naj še povemo, da znaša zvišanje premij za 15,8 odstotka nad avstrijskim povprečjem drugih avstrijskih zavarovalnic.

Ni naš namen, da bi se spoprijemali s številkami, vendar nekaj naj še omenimo, da je zavarovalnica v obliki dobropisa oziroma bonusa vrnila svojim zavarovancem 29,1 milijona šilingov. Na vprašanje, kako se obnese takimenovani bonus-malus sistem, pa je bil odgovor, da si še niso na jasnem ali je višina premij zadostna ali ne.

Zaradi izredno zadovoljivega poslovnega leta bo zavarovalnica v različnih oziroma v gotovih panogah zavarovanja povrnila še nadaljnjih 10 odstotkov višine letne premije.

Tudi prizadevanja, da bi zmanjšali stroške v upravi, so bila uspešna, nasprotno pa so provizije in organizacijski stroški močno narasli.

O vsem tem so prejšnji teden poročali predstavniki Grazer Wechselseitige zavarovalnice na tiskovni konferenci v hotelu Musil v Celovcu. Ob tej priložnosti so tudi predstavili nove sodelavce v vodstvu zavarovalnice ter poročali o poslovanju na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem.

Naj še povemo, da je med popolnoma avstrijskimi zavarovalnicami Grazer Wechselseitige na zavidljivem 8. mestu ter da šteje družina zavarovalnic v Avstriji nad 130 članov.

Mladinski center na Rebrci
POČITNIŠKI TEDEN
od 23. do 29. julija
za študente

od 30. julija do 4. avgusta za fante od 10 do 13 let
od 4. do 13. avgusta likovna kolonija za fante in dekleta od 8 do 13 let
od 13. do 18. avgusta za dekleta od 10 do 13 let

„VESELI VANDROVČKI“ iz Kanade

BODO PRVIČ GOSTOVALI PRI NAS NA KOROŠKEM

Koncertirali bodo na predstavah:

- v soboto 14. julija 1979 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu
- v nedeljo 15. julija 1979 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi

Z ansambлом „Veseli vandrovčki“ (sedem oseb) smo koroški Slovenci navezali prve slike leta 1977, ko je pevsko-godbeni ansambel SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni gostoval v Kanadi in ZDA.

Prisrčno vabljeni!

Avtorska agencija (AKM) se je predstavila tisku

Vsako društvo oziroma vsak prireditelj, ki prireja koncerte ali veselice ima opravka z avtorsko agencijo, ki se označuje s kratico AKM. Avtorska agencija, ki je združenje avtorjev, skladateljev in založnikov glasbenih del, se je pred kratkim predstavila tisku in se s tem skušala zaperstaviti očilkom, ki jih je svobodnjaški poslanec Haider v zadnjem volilnem boju usmeril proti njej. Po zakonu gre avtorski agenciji pravica, da nadzoruje katera dela predvajajo prireditelji v javnosti in kasira „odškodnino“ za avtorja, katerega „duhovna last“ je dotično delo. Po tej polti je ta agencija vnovčila v zadnjem letu v Avstriji 260 milijonov, za 130.000 glasbenih in literarnih del z zakonito zaščiten avtorsko pravico. Največji del te vsote je plačal ORF, ki je prispeval 133 milijonov šilingov, ostalo pa je odpadlo na različne glasbene prireditve.

Zbrani denar porazdeli agencija na avtorje v praktično vseh deželah sveta. Po tej polti pride za avstrijske avtorje iz tujine letno 40 milijonov šilingov, iz Avstrije v tujino pa gre letno 60 milijonov šilingov. Na posamezne avtorje pa odpade čisto različna vsota. Nekateri avtorji, katerih dela le redko predvajajo, dobijo le nekaj šilingov, drugi pa dobijo vsote, ki gredo v milijone. Četrtna denarja, ki ga kasira avtorska agencija so stroški agencije same (65 milijonov). Kljub temu pa so zastopniki agencije mnenja, da so stroški nizki, ker porabijo npr. zavarovalnice skoraj tretjino zbranega denarja za delovanje zavarovalnice.

Vse te podatke je povedal na tiskovni konferenci zastopnik te agencije, Kurt Wieser, ki je bil med drugim mnenja, da pobiranje „odškodnine“ še ne pokriva vseh načinov javnega glasbenega udejstvovanja; na primer razmnožujejo mnogi ljudje privatno številne pesmi in melodije s pomočjo magnetofonskih kaset, s tem pa razpol-

gajo z „duhovno lastnino“ avtorjev, ki pa od tega razmnoževanja ne dobijo nobene odškodnine.

S širšo informacijo skuša avtorska agencija spel pridobiti na ugledu, saj ga je zmanjšala agitacija Haiderja, čeprav je imela agitacija za agencijo pozitiven finančni efekt, saj je v prvi polovici letošnjega leta kasirala za 50% več kot lani v istem obdobju, ker je več ljudi prijavilo prireditve in plačalo svoj delež.

Od začetka letošnjega leta prevzame Zbornica obrtnega gospodarstva za vse majhne prireditve (to so prireditve brez vstopnine, brez prostovoljnih prispevkov, brez plesa in do 150 obisko-

„S PESMIJO IN PLESOM V POLETJE“

v nedeljo 15. julija 1979 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi

Nastopajo: moški zbor domačega SPD „Trta“, Obirski ženski oktet z novim programom pesmi, ki so jih vlinili na pravkar posneto 2. ploščo.

Po koncertu bomo zaplesali po vzhaj in melodijah slovenskega ansambla „Veseli vandrovčki“ iz Kanade

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi

valcev) na Koroškem „odškodnine“, ki bi jih bilo treba plačati agenciji. Vsota, za katero se je zbornica zmenila z agencijo znaša okoli 59.000.—, plačala jo bo pavšalno. S takšnim postopkom se sicer le nekoliko olajša položaj majhnih društev, vendar pa ne moremo ugotoviti, da popolnoma odpade breme društvom s skromnimi finančnimi zmoglostmi, ki ga te odškodnine tvorijo.

Med taka društva s skromnimi finančnimi sredstvi spadajo vsekakor tudi slovenska prosvetna društva. Ravno zaradi tega, ker ima dober del slovenskih društev razgibano društveno dejavnost s številnimi pevskimi koncerti, pa so ta društva prisiljena pobirati vstopnino ali vsaj prostovoljne prispevke. Vsak društvenik lahko potrdi, da društvo občuti vsak stotak, oz. tistih 5 — 10% od vstopnine, ki jih mora plačati avtorski agenciji. Za takšna društva bi morali najti rešitev, ki jim ne bi še dodatno bremenila finančnega položaja. To je upravičena socialna zahteva, ki se bi dala sigurno urediti, posebno če pomislimo, da dobijo nekateri avtorji letno več milijonov šilingov odškodnine ter da gre veliko milijonov samo za kasiranje in razdeljevanje te odškodnine.

Preprost lesen križ spominja na krvavi dogodek izpred 34 let.

„Gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor!“ si je mislil marsikdo, ko se je zbralo in zdijalo neurje. A ne grom ne tresek, ne dež ne toča ne mrzli vihar niso mogli zdrobili dobre volje. Znova je prisijalo sonce in se smejalo listim močnjakom, ki so zagrabili vsak za konec podveznice in vlekli za slavo.

Toda, kot mine vse, če je prijetno, še hitreje, tako se je tudi nedelja nagnila h kraju, a ostali bodo lepi veseli spomini.

KOTMARA VAS

Izlet na Bleščečo

„Gori, gori na planine...“ je zapel goriški slavček Simon Gregorčič, ko se mu je v ravnini Vipavske doline stožilo po domačem gorskem svetu. Po planinah se je stožilo tudi Kotmirčanom in zato je SPD „Gorjanci“ zadnjo nedeljo 8. julija 1979 priredilo izlet na Bleščečo. Večina jo je ucvrla v gore takoj po prvi svetli mači, nekateri pa so se peljali v Rožek na novo mašo in se šele potem povzpeli proti koči nad Arihovo pečjo.

V prekrasnem gorskem svetu se je zbrala sproščena družina in se skušala spočiti od naporov, ki jih nudi ravninska civilizacija. Med udeleženci je bilo cel kup otrok, najmlajši, Andrejček, je pred kratkim dopolnil šele deveti mesec svoje zemeljske poti. Bilo je živčava, da se je kar tako tresla. Kris Muri in Simona Iskra sta zaigrala tudi prizorček o Cicibanu in čebeli. Nekaterim najbolj vztrajnim pa vzpon na Bleščečo še ni zadostoval. Šli so si ogledat ostanke partizanskega bunkerja pod Arihovo pečjo. 9. februarja 1945 je tam padlo v boju proti nacistom osem partizanov.

Železna Kapla – uspela družabna prireditve

V soboto se je pri občinskem kopališču v Železni Kapli odvijala že 6. „poletna noč“, katere prireditev je Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli. Letošnja prireditve je bila še posebno uspešna, saj jo je obiskalo toliko ljudi, da tega kapelški prosvetaši že leta ne pomnijo. Družabna prireditve „poletna noč“ ne zajema samo našega domačega prebivalstva od blizu in daleč, marveč tudi številne tujce, ki so na letovanju v naših lepih krajih, ki imajo tako priložnost spoznati tudi našega človeka, kako se poveseli, zapoje in zapleše, skratka v kakšni obliki družabnosti se izživlja.

Poleg številnih domačinov in turistov iz različnih predelov Evrope, so se „poletne noči“ udeležili tudi prezident koroškega deželnega zbora Josef Gutfenbrunner, deželni poslanec in kapelški župan Josef Lubas, selski župan Tone Hribnik in podžupan Zdravko Velik ter številni predstavniki javnega življenja.

Prireditve „poletna noč“ se vsa-

ko leto odvija na prostem. Za ples in zabavo je letos skrbel ansambel Kviki iz Raven na Koroškem. Seveda je bilo dobro poskrbljeno tudi na kulinaricnem področju, kjer so navzočim nudili med drugim tudi kapelško specialiteto — tople krape, ki so se tokrat odlično prilegle v hladni julijski noči. Postregli pa so seveda tudi z drugimi specialitetami in dobro vinsko kapljico.

Brezhibna organizacija, odlični bife ter izvrstni godci so bili tisti element, ki so „poletni noči“ dali predikat odlično uspele družabne prireditve, ki je hkrati tudi mnogo

prispevala k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju.

Za pripravo takšne prireditve je seveda bilo treba pripraviti oziroma postaviti uto, plesišče in še mnogo drugih stvari, kar je seveda bilo povezano z velikim trudom, ki so ga ob prostovoljnem delu opravili naši prosvetaši in tako omogočili brezhiben potek prireditve. Ta idealizem se je vsekakor izplačal, saj je bila tudi tokrat ogromna udeležba, kar dokazuje, da je ta prireditve postala ena najbolj privlačnih slovenskih poletnih družabnih prireditve na južnem Koroškem.

Predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuchar je z velikim veseljem pozdravil veliko množico zbranih ljudi, med njimi prav posebno častne goste z željo, da bi „poletna noč“ kar najbolje uspela, kar se je tudi uresničilo.

Domače Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ se tem potom vsem, ki so kakorkoli prispevali, da je prireditve tako lepo izpadla, najpri- srčneje zahvaljuje.

Zgornja vesca - Šentilj

Pred nedavnim smo spremljali k zadnjemu počitku na šentiljsko pokopališče Nežo Einspieler pd. Kumrovo mamo iz Zgornje vesce. Rajna je bila zelo priljubljena in spoštovana med našim prebivalstvom, kar je najbolj prepričljivo pokazala velika udeležba na njeni zadnji poti. Kum-

rovo mamo bomo ohranili v lepem spominu. Naj počiva v miru.

Na pogrebu smo z upravičenim nerazumevanjem ugotovili, da pogrebnege obreda, kot je bilo to pričakovati, ni imel naš domač župnik Lovro Petricig, temveč ravnatelj gimnazije na Plešivcu gospod Lex in to samo v nemškem jeziku, kar seveda ni v skladu z načeli sinode, da se na južnem Koroškem cerkveni obredi opravljajo v obeh deželnih jezikih.

Kot se je slišalo, je škofijski ordinariat v tem „izjemnem“ primeru — pokojna je namreč mati ravnatelja in predstavnika KHD-eja dr. Valentina Einspielerja — „zatisnil“ eno oko in dal pooblastilo tujemu duhovniku, da opravi pogrebni obred v nemškem jeziku, domačemu župniku, ki ni hotel kršiti predpisov, pa je svetoval, da naj se ne udeleži obreda.

Zaradi grobege kršenja načel sinode o dvojezični Koroški, je šentiljski cerkveni odbor poslal škofijskemu protestno pismo, v katerem zahteva pojasnilo, kako je sploh moglo priti do takšnega primera nespoštovanja načel sinode in ignoriranja domačega župnika v svojih kompetencah.

Naj še povemo, da je neki ugledni koroški cerkveni predstavnik v zvezi s tem primerom izjavil, da je Sinoda na najboljši poti, da jo bodo nesli k pogrebu.

S celjskimi planinci na Raduhi

Pred nedavnim smo bili slovenski planinci na Koroškem povabljeni od Planinske sekcije Avto Celje na izlet na Raduho v Savinjskih Alpah. Čeprav je bilo ob istem času celo vrsto prireditve na Koroškem, se nas je le nekaj planincev odtrgalo, da smo se — seveda z največjim veseljem — odzvali povabilu in se tako spet srečali s celjskimi planinci, s katerimi nas veže iskreno in pristržno prijateljstvo. Tudi izlet na Raduho (kot vsi ostali izleti oziroma srečanja) je bil lep primer iskrenega in tovariškega sodelovanja med bratskima planinskima društvoma, ki sta v pičlih dveh letih beležila že celo vrsto skupnih srečanj in izletov.

Kot že omenjeno smo se tokrat podali na Raduho, to je 2062 m visok vrh na vzhodnem območju Savinjskih Alp, ki ima še visokogorske poteze. Pot nas je vodila preko Holmeca, Slovenjega Gradca in Velenja v Celje, kjer so nas pristržno sprejeli celjski planinci. Z njimi smo nadaljevali pot z avtomobili po Savinjski dolini mimo Mozirja in Ljubnega do Struge (3 km vzhodno pod Lučami), kjer smo zavili v stransko dolino in se po 14 km dolgi makadamski skozi prelep planinski svet pripeljali do planine Vodol, kjer smo pustili avtomobile in se peš podali naprej proti navozgrajeni planinski postojanki „Koča na Loki“ na 1520 m višine. Pot nas je vodila strmo skozi gozd potem pa preko prijazne planine Javorje na vrh položnega grebena, kjer nas je že močil dež, v sosedno dolino, kjer kakšnih petdeset metrov nižje kraljuje „Koča na Loki“ sredi planine Loka. Medtem ko je zunaj močno deževalo, pa smo v koči ob melodijah harmonike plesali in prepevali tako da je mnogo prehitro minil čas, ko je treba bilo iti k počitku, kakor to zahteva strogi hišni red v planinskih kočah.

Ko smo se zjutraj prebudili smo z veseljem ugotovili, da ne dežuje več, kar je pomenilo, da se bomo le povzpeli na Raduho. Po dveurni prijatni hoji v beli megli smo dosegli vrh. Čeprav je z Raduhe prelep pogled, tokrat nismo videli nikamor, kljub temu smo bili veseli in srečni, da smo sploh dosegli cilj in da smo bili v prijatni družbi celjskih planink in planincev, ki so nam tokrat ponovno demonstrirali, kaj je planinsko tovarištvo. Seveda smo jih tudi mi povabili, da nas obiščejo na Koroškem in da se vsaj malo oddolžimo za njihovo gostoljubnost, ki smo je bili dva dni deležni v savinjskih Alpah.

Pred tremi tedni smo planinci izvedli na Bleščeči planini, kjer imamo svojo

planinsko postojanko, delovno akcijo, katere se je med drugim udeležil tudi 72-letni Kanžian Maks iz Rožeka. Pripravljali smo drva za kočo. Delo je šlo hitro od rok, kako tudi ne, ko pa smo imeli na razpolago motorno žago, ki jo zna odlično upravljati Blaž Gasser iz Bilčova. Gotovo se stavi upravičeno vprašanje, kdo nam dovoli, da sekamo les v gmajni — no to je urejeno tako, da so lastniki gozdov veseli, da jim kdo očisti gmajno podrelega drevja, katerega je na pretek. Zadnji snežni melež začetkom maja je v gozdovih Karavank naredil veliko škodo in tako smo bili celo naprošeni, da podrti drevje spravimo iz gozda.

Ob tej priložnosti ponovno vabimo člane in prijatelje društva na naslednjo akcijo, ki bo v nedeljo 15. julija. Čim več bomo storili za kočo, tem več bomo imeli od nje in če si to vzamemo k srcu, potem bo nedeljska akcija uspešna in v veliko korist članov planinskega društva in njihovih prijateljev.

Ločilo

Pred nedavnim sta sklenila zakonsko zvestobo v Šentlenartu pri sedmih studenih Franci Truppe pd. Matej iz Ločila in Krista Fatzi iz sosedne Radne vasi. Poročni obred je opravil domači župnik Avgustin Čebul. Svatba je bila pri Goritschniku na Ločilu.

Zakonski par gospodari na ugledni Matijevi kmetiji, ki je v zadnji vojni morala mnogo prestati, ker so nacisti izselili vse domače.

Novoporočenec Franci Truppe je v teku petih mesecev zgubil očeta in mater. Mater je bila Tratnikova hčerka iz Ledine, ki je bila v zadnji vojni tudi izseljena. Usoda njegovim staršem ni bila milo naklonjena. V boljšo informacijo naj povemo, da je mladi Matej vnuk Gašperja Truppeja, ki je pred dvema letoma umrl v 99. letu starosti in že pred leti umrlega Tratnika na Ledinah. To sta dve znani zavedni družini, ki sta kot že omenjeno, v zadnji vojni morali deliti usodo stoterih slovenskih družin v pregnanstvu v Nemčiji.

Zakonskemu paru želimo v njunem zakonu mnogo sreče in zadovoljstva ter da bi zvesto sledila stopinjam svojih uglednih prednikov.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v St. Vidu v Podju- ni vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 20. uri pri Voglu (Picej) v Šentprimozu.

Nastopata: mešani pevski zbor SPD „Danica“ in ansambel „Fantje izpod Obirja“

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Vrtča“ v Slovenjem Plaj- berku vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 19.30 uri pri Sereinigu v Podnu.

Sodelujejo: tamburaški zbor iz Hodiš domači kvartet in sestri Čertov

Prisrčno vabljeni!

„Veseli vandrovčki“ iz Kanade med nami

Slovenski ansambel „Veseli vandrovčki“ iz Kanade bo te dni koncertiral na Koroškem. S tem bodo bratje iz Kanade vrnili obisk, ko je „Trio Korotan“ s pevci pred dvema letoma bil gost slovenskih rojakov v Kanadi in ZDA.

Letos je minulo 35 let od enega najbolj sramotnih dogodkov v zgodovini slovenskega naroda. 20. aprila 1944, na Hitlerjev 55. rojstni dan, so namreč slovenski domobranci, nasledniki bele in plave garde, na šladionu v Ljubljani prisegli neomajno zvestobo nemškemu rajhu v boju proti „komunističnim banditom“ in njihovim zaveznikom. V nekaterih postojankah zunaj Ljubljane so prisegli nekaj dni kasneje. Tisti, ki so se domobrancem kasneje priključili, pa so prisegli 30. januarja 1945, ob obletnici prihoda nacistov na oblast v Nemčiji.

Organizacijski štab slovenskega domobranstva se je na „slovesnost“ skrbno pripravljal. Že 16. aprila so pripravili program z besedilom prisega in obvestilom, da bo prisega ustna, da pa se bo okrepila še s posameznikovim podpisom. Prisega bo na ljubljanskem šladionu ob Ciril-Metodovi cesti in se bo polagala na meč, pred prisego pa bo maša.

Lev Rupnik (od 23. septembra 1943 šef pokrajinske uprave v Ljubljani, od 3. maja 1944 vrhovni poveljnik slovenskega domobranstva) je za to priložnost pripravil programski govor, ki ga je imel v nedeljo 16. aprila v veliki unioński dvorani v Ljubljani. Rupnik je med drugim dejal, da bi bili Slovenci brez nemške pomoči kot narod izbrisani. Rešitev Slovencev je videl v uporabi vsakega posameznika in naroda v celoti, v disciplini in v nobeni strankarski politiki. „Pot k temu nam kaže nemški narod. Z novimi ljudmi ustvariti novo bodočnost, najprej pa deželo očistiti komunizma“, je še prabil. Te zadnje besede je nabit polna dvorana okupatorjevih privržen- cev pozdravila z gromkim aplavzom.

VELIKA POZORNOST TAKRATNIH REAKCIONARNIH ČASNIKOV

Vsi takratni reakcionarni časniki so prisegli posvetili dobesedno del prostora. Poglejmo nekaj naslovov. Jutro: „Prazničen dan za Slovence“, „Ljubljana navdušeno pozdravlja domobranci“, Slovenec: „Domobranstvo je prislego zvestobo

svoji domovini (naslov čez celo stran, v podnaslovu pa so zapisali: Potem ko sta s palače pokrajinskega predsedništva slavnostno zavihrali nemška in slovenska zastava, se je na šladionu izvršil zgodovinski dogodek: slovenska domobranska vojska je prislegla svojim voditeljem pokorščino, neizprosno borbo komunizmu in zvestobo slovenski domovini — Ogromne ljudske manifestacije spremljajo pohod domobranske vojske po mestu). Tednik (za politična in kulturna vprašanja) Slovenski dom pa je dogodka posvetil vsi prvo stran in dobesedno del

druge. Na prvi strani so objavili fotoreportažo z naslovom: „S starimi svetinjami v nove čase“, za „popestritev“ strani pa so med fotografije vrinili še „domoljubno“ pesmico „Naš prapor“.

Vse skupaj se je začelo že kmalu po osmi uri zjutraj, ko se je na šladion pripeljal ljubljanski škof Rožman in „opravičil službo božjo“. Po maši so začeli prihajati gostje, med njimi nemški general konzul dr. Müller, konzul NDH prof. Salih Baljić in drugi. Končno sta prispela še general Rupnik in SS Gruppenführer general Erwin Rösener, višji vodja SS in policije v 18. vojnem okrožju s sedežem na Bledu (od 10. februarja 1942 do konca vojne).

DOMBRANCE JE POZDRAVIL TUDI GENERAL SS RÖSENER

Po počastitvi spomina „na vse v skupnem boju padle nemške in slovenske tovariše“ ter številnih govoranc (domobranci je pozdravil tudi general Rösener) je sledila prisega: „Prisegam pri Vsemogočnemu Bogu, da bom zvest, hraber in svojim nadrejenim pokoren, da bom v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod

poveljstvom Vodje Velike Nemčije, SS četami in policije proti banditom in komunizmu kakor tudi njegovim zaveznikom svoje dolžnosti vestno izpolnjeval za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope. Za ta boj sem pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje. Tako mi Bog pomagaj!“

Kot poroča Jutro, so domobranci zalem krenili na pohod po ljubljanskih ulicah. „To je bila ena najmočnejših manifestacij, kar jih je Ljubljana doživela. Ljubljana je danes vnovič dokazala, da je strnjena v taboru slovenske naroda“.

Najsramotnejši dogodek v zgodovini slovenskega naroda

ne skupnosti in njenega najboljšega jedra, slovenskega domobranstva. Pokazala je, da se je temeljito otesla zadnjih ostankov komunistične zablode, ki je bila usmerjena v to, da iztrebi in pogubi naš narod. Domobranstvo, ki je imelo danes svoj veliki dan, nam je porok, da črne nakane protinarodnega komunizma tudi v bodoče ne bodo uspele,“ je med drugim zapisal v polkrepkem tisku Jutrov komentator.

POZIV OF

Osvobodilna fronta je na to sramotno dejanje ostro reagirala. Letake s pozivom domobrancem so aktivisti raztrosili v bližini vseh postojank in po vaseh in mestih.

„Ali se zavedate, kaj ste s tem storili? Ali se zavedate, kaj vse se skriva za temi besedami? Ali se zavedate, da ste pred vsem svetom prisegli popolno zvestobo in pokorščino Hitlerju, njegovi vojski in policiji — Gestapu, največjim krvnikom in sovražnikom človeštva? Prisegli ste, da se boste borili proti svojemu lastnemu narodu, svojim lastnim bratom, ki že tri leta krvave za to, da bi naša domovina bila končno svobod-

na. Prisegli ste, da se boste borili proti zaveznikom svojega naroda, seveda tam, kjer bo smatral Hitler za potrebno. In ta boj proti lastnemu narodu v korist Hitlerjevi Nemčiji imenujete vi boj za slovensko domovino in za ta boj sta pripravljani žrtvovati tudi življenje. S prisego ste se javno zvezali s tisto armado, ki stoji danes na vseh frontah pred porazom. Toda — ali vas prisega zločincu veže?“ je zapisano v pozivu Osvobodilne fronte, ki je še posebej apelirala na svoje zaprisežene domobrancel in na zapeljane in prisilno mobilizirane domobrancel.

ŠTEVILNA IZMIKANJA IN OPRAVIČEVANJA

O prisegi je bilo po vojni mogoče slišati na desetine različnih razlag, domobranskih seveda. Podpolkovnik Vizjak je pred sodiščem IV. armade v Ljubljani povedal, da je besedilo prisage sicer pripravil Rösener, tekst pa da je popravil Rupnik. Dejal je, da so se prisegi najbolj upirali bivši jugoslovanski oficirji. Verski referent SD Lenček in škof Rožman sta jih hitela prepričevati, da to pravzaprav ne bo prisega, temveč le neke vrste zaobljuba. Trdila sta, da vse bivše jugoslovanske oficirje veže samo prisega kralju Petru. Ker so se prisegi upirali, še najbolj pa v Novem mestu, je Rösener zagrozil, da bo SD razpustil. Vizjak je še dodal, da „slo domobranci s prisego prešli popolnoma v roke Rösenerju“.

Politični emigranti, klerikalci in drugi okupatorjevi simpatizerji so po vojni pisali o tem debelo pise. Ne glede na poznejša izmikanja in opravičevanja domobrancel pa ostaja dejstvo, da je njih večina zavezno prislegla in tako izročila svojo in usodo naroda, za katerega naj bi se borili, v okupatorjeve roke.

Tega izdajstva in sramotnega dejanja ne more izbrisati nobeno opravičilo, nobeni argumenti in tudi čas ne.

(Delo)

Voda v koritu

Največje veselje štiriletne Marinke je bilo, da je večkrat na dan stekla k s tudencu, iz katerega so zajemali vodo. Bistra studenčnica je po ozkem lesenem žlebu tekla v debelo kamnito korito. Marinka se je naslonila na rob korita in strmela v vodo. Ni videla v njej obraza druge Marinke, ki je prav tako zvedavo gledala kot ona, tudi ni videla dna korita. Zrla je v svet, ki se je zrcalil pred njo v globini. Bil je zelo podoben njenemu, vendar bolj živ, v stalnem gibanju in valovanju. Videla je v njem velike oblake. Zibali so se na nebu kot velike bele blazine in neprestano nekam hiteli. Videla je tam zelene krošnje dreves, ki so se majala v vetru.

Ni bil samo tisti lepi svet, ki je mikal Marinko. Mučila jo je radovednost, po kateri poti se pride do tam, kje je skrivnostni vhod. Vse okrog studenca je že pregledala, da bi odkrila tajni vhod ali izhod, ki je peljal v deželo njenih sanj. Toda zaman so bila vsa njena raziskovanja. Ničesar ni našla razen mišje luknje. Ni pomislila na to, da bi vprašala odrasle, kajti že na nekaj bolj zapletenih vprašanj je dobila tak odgovor, da si ni mogla z njim nič pomagati. Pa še posmehili so se zraven.

Nekega dne pod večer je šla spet z mamo k studencu po vodo. In ko je mama odšla, je ona ostala pri studencu in strmela v tisti "drugi svet". Razmišljala je o skrivnostnem vходу, ki ga ni mogla najti. In takrat je sklenila, da bo le povprašala babico. Babica je največ vedela o takih stvareh in je vedno še najbolj zadovoljila njeno radovednost. Šla je domov in poiskala babico. Našla jo je, ko je ravno brskala po svoji stari skrinji. Ta skrinja je Marinko vedno zelo mikala, ker je imela v njej babica spravljene najraznovrstnejše stvari in jih skrbno čuvala. "Babica", je rekla Marinka, "kje je pot v tisti svet, ki se ga vidi skozi korito?". Babica jo je najprej nekam začudeno pogledala in ker vprašanja ni razumela, ga je Marinka ponovila.

"Aha", je dejala babica, "to so pa tisti svetovi, v katere mora vsak najti svoje stopničke. Nobena prav določena pot ne pelje do njih," je rekla. "Pojdiva sedaj večerjat, pa ti bom po večerji razložila."

Toda po večerji je bila Marinka tako utrujena, da ji je glavica omahnila na mizo. Le rahlo je čutila, da jo mama spravlja v posteljo. Toda še preden je dobro zaspala, je še enkrat pomislila, da ji babica ni povedala za tisto pot. Pomislila je še na to, kakšen je neki tisti svet ponoči...

DOMISLICE

- O pomenu hoje je najlepše sanjati v naslanjaču.
- Ko nas pregrehe zapuščajo, si las-kamo z vero, da smo mi tisti, ki jih zapuščamo.
- Ljubezen je več kakor strast, zato jo tudi preživi in traja dalj od nje.
- Starost je pohaba pri celem telesu: vse ima, a vsemu česa manjka.
- Pravi šalivec se lastnim šalam ne smeje.
- V ljubezni blesti samo sijaj.
- Nič slabega ni, če imata dva človeka eno mnenje; slabše je, če ima en človek dve mnenji.
- Pogostokrat oproščamo ljudem, ki nas dolgočasijo, ne moremo pa oprostiti ljudem, ki jih dolgočasimo mi.
- Ljubezen je edini trdni temelj družine, s katero podaljšujemo prihodnost svojega rodu.
- Od vsega trpljenja, ki lahko doleti človeka, je najhujše samozaničevanje.
- Moški ima zagotovljeno eno samo ljubezen — ljubezen svoje matere.
- Vest, ki laja, ne grize.
- Živalski vrt je prostor, namenjen živalim, da tam premišlujejo o človeških navadah.
- Če ti žena laže, ti sinček osle kaže.
- Enako mišljenje rodi prijateljstvo.
- Ne boj se trdega oreha, boš bolj vesel ledra uspeha.
- Hinaščina je poklon, ki ga dela areh čednosti.
- Možu, ki svojo ženo resnično ljubi, je žena prilatelica in ne sužnja.
- Če imaš želo, še nisi čebela.
- Žvečlini gumi le slaščica, ki zadovolji usta, goljufa pa želodec.

Zgodilo se je najbrž zaradi te misli, da je naenkrat vstala in odšla proti studencu. Ni je motilo, da je bila v nočni srajčki, da je bilo temno in je le polmesec z blede svetlobo razsvetljeval svet. Naokrog je vladala velika tišina. Ob studencu je bilo slišati le enakomerno curljanje vode v korito. Naslonila se je na rob korita in se zazrla vanj: Glej, tudi tam doli je bilo vse temno, tudi tam ni bilo sonca in so imeli le polmesec, kot tu. "Čudno", si je mislila Marinka, "da je tudi tam doli tema. Če že tu ni sonca, bi lahko ta čas sijalo tam doli." Med polmesecem in zvezdami so se tudi tokrat pozibavali beli oblaki. Bili so prav majhni, kot bele blazine, tako da je Marinka takoj pomislila, kako zabavno bi bilo, če bi se lahko vsedla na enega izmed njih in se tako na njemu vozila od zvezde do zvezde in pogledala, kako je na njih. "In, kako priti do tja," je ponovno, kot že tolikokrat prej, pomislila Marinka in se še bolj nagnila nad korito.

Tedaj je naenkrat zagledala, da držijo od roba korita navzdol majhne stopničke, ki jim ni bilo videti kraja. "Aha," je pomislila Marinka, "to so pa tiste stopničke, o katerih je govorila babica" in brez pomisleka stopila na prvo in potem navzdol globoko do oblaka. Tam je pristala in se utrujena vsedla. Na oblaku je bilo prijetno mehko. In že je potovala na oblaku po prostranem nebu. Zelela je priti do tiste svetle zvezde, ki ji je vedno tako prijazno mežikala. Toda, ko je prišla v njeno bližino, je videla, da je še vedno zelo oddaljena. Njena svetloba je bila hladna in nič več ji ni tako prijazno mežikala. Svetloba meseca je bila prav tako hladna, čeprav bleščeča. Puščob-

Ali ste že kdaj pomislili, zakaj raste v vseh vrtničkih zelena, majhna ali velika solata? Gotovo ste, ker vsi malčki hočejo vedeti, zakaj je to in zakaj to ni to, ampak je to ono, ki ni to.

No, in zakaj raste solata? Kratka malo zato, ker ni majhnim semenom všeč, da bi bila kar naprej v zemlji, kamor jih tete posejejo. Zato semena pošljejo kar iz zemlje drobno zeleno travico. Toda ta drobna zelena travica sploh ni travica in bi bila zelo užaljena, če bi ji kdo rekel tako. To je majhna solata. In ker si je na to malo solato veliko rumeno sonce, solata raste. Gorje, če bi hoteli teči po njej kot po zelenem travniku. Vsi bi bili na vas zelo hudi. Očeli bi vas in vas celo kaznovali. Res, zelo nespodobno je teči po solati in ji s podplati stopati po glavi. Ravno tako, kot če bi veliki velikani hodili po igrišču otrokom po glavah.

Na, ker so otroci pridni in ne tekajo po gredah, solata lepo raste. Ko zraste in je najlepša, pridejo ponjo tete. Dajo jo v velike košare, košare potem naložijo na voziček in solato peljejo na trg. Ravno tako kot vozijo mamice dojenčke. Na trgu je zelo veliko mamic, otrok, tet in drugih ljudi. Vsi hodijo mimo košar in vsi gledajo solato. Potem jo kupi katera od mamic in jo da v mrežo. Solata kuka potem iz mreže in se vsem smeje. Žalostna je, če ji da kdo na glavo korenček ali kolerabo.

Solata ima rada otroke, zato se v kuhinji radovedno ozira za njimi. Ko je na krožniku, je žalostna, če jo otroci mečejo z njega, namesto da bi jo dali v usta. V ustih se solata urno znajde in zdrkne v želodeček. V želodečku ima čopiče, ki jih otroci ne poznajo, in barva lička rdeče, zobke belo, laske pa lepo temno ali svetlo. Potem so otroci najlepši in vsi ljudje se čudijo.

Tako, zato raste solata, da so otroci lepi z rdečimi lički in belimi zobki, ki lahko dobro grizejo lešnike v mlečni lešnikovki čokoladi.

Na posestvu, ki so mu rekli Rojental, sem doživel čudne reči. Enkrat me je hotel tamkajšnji gospodar živga pribiti na jablo, ker sem ji bil izrezal velik kos lubja. Drugič me je hlapec do polnoči zadržal pri jabolčni stikalnici, ki je bila skoraj uro od vasi. Pozno sem odhlaščal skozi smrekov gozd, po koreninastih in grapasti stezi, prestal pa toliko strahu, da mi je še danes ob samem spominu tesno.

V gospodarjevem hlevu je stalo več parov volov. Bili so močni in muhasti vsak po svoje; imeli pa so taka čudna imena, da si nisem nobenega zapomnil.

Vole je opravljal možicelj nizke postave in pohabljenih nog. Cel dan je brundal med voli, zraven pa pil; vedno je nosil v žepu kakšno stekleničko žganja. Tudi obleka mu je bila deveda briga, vse se je kar svetilo na njem, tako je bil zavosčen. Muhasti pa je bil ko malo-kdo, a muhavosti je naučil tudi svoje vole. Mene je imel zelo rad. Ko sem nekega dne ratal po dvorišču, me je poklical.

"Mihec, pojdi sem!" Ubogal sem ga in šel. "Si sam doma? Kje imaš mater?" Kasneje sem zvedel, da bi se rad oženil z materjo, toda mati ni marala nič slišati zanj.

"Mama svinjam jesti deva..." "No, Mihec, skoči k njej in ji reci, da jo lepo pozdravljam."

"Mama je moja, ni vaša..." "Seveda je tvoja, moja pa še bo, če bo šlo vse po sreči," se je zarežal in pokazal od čikanja rjave zobe.

Pokimal sem. "Potem pridi nazaj, ti bom nekaj dal..." mi je rekel in me potrepiljal.

Vstal je in me porinil na dvorišče. Stekel sem proti svinjakom. "Mama, mama!" sem kričal po svinjaku. Svinje so krulile in mama me ni takoj slišala. "Mama, čuj, mama-a-a!"

Ozrla se je. "Čuj, mama, stric Jaka je rekel, da te ima rad..." Trudil sem se, da bi ji povedal vse, kar mi je volar Jaka naročil.

Mama me je nekaj časa gledala, ko da me ne razume, potem pa je napravila nekaj krogov po čelu in rekla: "Jaka je brrr... Pa pridi fa-

koj nazaj, šla bova na polje po travo za svinje. Se bova hotala..." Stekel sem nazaj v hlev; Jaka me je čakal ves nestrpen.

"Mama rekla, vi brrr...", takole, sem povedal naglas in skušal še sam napraviti nekaj krogov po čelu. Zapihal je kakor vol in segel v žep. Privlekel je stekleničko in jo do kraja izpil.

"Jaka, dajte kexsa!"

Rekel je, naj malo počakam, in

se mi je zazdelo, ko da so se hlevi podrli. Kaj se je zgodilo? Vol me je brcnil v prsi pod brado, da me je zaneslo na hodnik in za zid. Sedel sem se kot kup nesreče, tudi glasu nisem spravil iz sebe. Samo gledal sem in zdelo se mi je, da je petkrat toliko volov.

"Ha, ha, ha!" se je porežaval Jaka, me vzel v naročje in sedel na svoj stolček.

"Mihec, boš jedel kexsa?"

Odkimal sem.

"Boš pil? Si žejen?"

Zdaj sem pokimal. Jaka pa mi je nastavil na usta svojo stekleničko. Znava je bila polna in jaz sem nekajkrat hlastno potegnil. Najprej mi je vzele sapo, potem pa mi je postalo vroče. Strašno me je dušilo in komaj sem prišel do sape. Jaka pa se je smejal, kakor da bi mu kdo plačal.

Začel sem počasi racati proti svinjaku, sredi dvorišča pa sem se obrnil in rekel:

"Bom mami povedal! Mene vol brcnil, vi nič kexsa dali..."

Šlo mi je na jok, Jaka pa se je samo režal...

No, tako je bilo takrat, ko mi je bilo tri, štiri leta in me je muhasti vol pošteno prekucnil.

Drago Kumer

OTON ŽUPANČIČ

Zlato v Blatni vasi

Prišli trgovci z novci za šalo v Blatno vas zares, na trgu sredi blata pustili pisker zlata, potem naprej, haba, zares, zares trgovci z novci.

Prišli so slepci s cepci za šalo v Blatno vas zares, in pikapoka šlo je, brz lonec je na dvojce, potem naprej, haba, zares, zares da slepci s cepci.

Prišli so norci s korci za šalo v Blatno vas zares, planili so po zlatu, raztresli ga po blatu, potem naprej, haba, zares, zares da norci s korci.

Prišla je putka tutka za šalo v Blatno vas zares, vse blato potacala, zlato je pozobala, potem naprej, haba, zares, zares da putka tutka.

In Blatničani zbrani sklenili so v en glas zares: "Ta putka kokodajca bo nesla zlata hajca!" Potem pa pit, haba, zares vsi Blatničani zbrani.

Zakaj raste solata

Pametne misli

- Proti nesreči se človek bori s pametjo, ne s solzami.
- So resnice, v katere ni dobro verjeti.
- Veliki zvonovi zadonijo poredko, vendar se slišijo daleč.
- Delo je zaklad za ljudi.
- Vsak človek se mora vzgajati do poslednjega dne.
- Nevednost je mati vsega zla.
- Marljiva čebela ne utegne biti žalostna.
- Poznejša dobra dela ne izbrišejo starih krivic.
- Človek ni več kot drugi, če ne dela več kot drugi.
- Nehvaležnost je hčerka ošabnosti.
- Več velja dobro srce kakor vse glave sveta.
- Lev je kralj živali, kljub temu pa se boji bolh v kožuho.
- Z navadno kostjo lahko podkupiš samo navadnega psa.
- Prijatelj je človek, za katerega zanesljivo vemo, da na nas računa.
- Stari norci so vedno bolj nori od mladih.
- Neumnež se odlikuje po tem, da niti ne sluti svoje neumnosti.

Ko me je vol brcnil

Vstal je in me porinil na dvorišče. Stekel sem proti svinjakom.

"Mama, mama!" sem kričal po svinjaku. Svinje so krulile in mama me ni takoj slišala. "Mama, čuj, mama-a-a!"

Ozrla se je. "Čuj, mama, stric Jaka je rekel, da te ima rad..." Trudil sem se, da bi ji povedal vse, kar mi je volar Jaka naročil.

Mama me je nekaj časa gledala, ko da me ne razume, potem pa je napravila nekaj krogov po čelu in rekla: "Jaka je brrr... Pa pridi fa-

odšel po stopnicah v svojo sobo.

Jaz pa sem se medtem zagledal v velike vole, mahali so z dolgimi repi in odganjali obade. Znenada pa se mi je zahotelo, da bi prijel vola za rep in ga pocukal. Poiskal sem vola, pravega orjaka; mirno je stal in prežvekoval, ko da se ne meni za nič na svetu. No, zbral sem korajžo, ga pograbil in začel na vso moč vleči. Pri tem sem vpil, kot sem slišal vozniške na cesti.

"Hot, hot, hot!"

Naenkrat pa je bilo vsega konec. Zabliskalo se je in zaropotalo; tako

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Bodisi da je bilo naključje bodisi da je bila že nova zgodovinska zakonitost: v knjižno dobo, v dobo tiskane knjige, neprimerno učinkovitejšega, množično razmnoženega besedila smo Slovenci stopili v generacijo piscev iz novega slovenskega prostora, iz ljubljanske okolice in z Dolenjskega. Ti so z načelom, da pišejo za živi, neposredni stik kristjana z biblijo oziroma božjo besedo, uvedli mnogo bolj domače, sodoben jezikovni standard, gorenjskodolenjsko ljubljansko; stari, „koroški“ jezikovni standard je bil očitno že prešibek, premalo izrazljiv, preomejen na nekaj obrazcev, slabo razmnožen, že dolgo ga ni več podpirala niti avtoriteta upravnega središča. Vendar je tudi pri novem slovstvenem prizadevanju ostalo nekaj, kar ni moglo zrasti iz delne, deželne mentalitete, marveč iz zelo stare tradicije: zavest širše jezikovne in kulturne veljavnosti slovenskega protestantskega pisanja in tiska, nekakšna polzavedno artikulirana integrativna ambicija, ki je po neki tehtnejši premisleka vred-

veda mnogoetično ozemlje habsburške monarhije, kjer je s svojo agresivnostjo zanetila silovita, poldrugo stoletje trajajoča nacionalna trenja, ki so končno pripeljala tudi do razpada te državne tvorbe.

Po analogni logiki je meščanska nacionalna ideja od slovenskega ozemlja zasedla najprej njen severovzhodni predel — Gorenjsko z Ljubljano (Devova, Zoisova skupina) in Koroško. Na Koroškem je bržkone eden prvih njenih refleksov nekakšno široko ljudsko, sicer menda še iz protestantske miselnosti podaljšano slovstveno gibanje — klasično bukovištvo v drugi polovici 18. stoletja. V prvi polovici 19. stoletja pa se je to že izoblikovala znana, zelo močna, intelektualno in organizacijsko sposobna, nekaj rodov trajajoča slovensko uzaveščena skupina izobražencev, ki je zoper napadajoči nemški nacionalizem mobilizirala slovenskega oziroma panslovenskega. (Ena najstarejših iz koroškega ljudskega slovstva takrat zabeleženih šal je tista o „prekletih grabljah“, ki jo je leta 1844 v Novicah z izrazito protinemško ostjo objavil Matija Majar

so kranjski literati v Janežičevem Slovenskem glasniku še brez zadržkov objavljali, jih v Kres zlepa ni bilo več — za vsako ceno so hoteli iz ljubljanskega zvona napraviti absolutno osrednji literarni časopis za Slovence. Takšno, ne posebno daljnovidno obnašanje je svoj dokončni zgodovinski sad obradilo leta 1918 in zanimivo je, da je bil eden od njegovih protagonistov tudi že eden od protagonistov (čeprav ne najbolj načelnih) svoječasne meddeželske igre med ljubljanskim zvonom in Kresom, slovenski pisatelj in 1918 tudi ljubljanski župan Ivan Tavčar.

Kljub vsemu temu in kljub vse ostrejšemu germanizatoričnemu pritisku pa je treba reči, da se je koroška slovenska literarna ustvarjalnost vse do razsula avstroogrskega cesarstva razvijala nekako skladno, integralno z obšerslovenskim literarnim razvojem. Po svoji moči je vanj prispevala in iz njega sprejemala; njeni problemi so bili skupni slovenski problemi, z germanizacijo vred, ki je bila tu mnogo bolj nasilna. Resda se je tu in tam razplamenel kakšen meddeželni kulturni pretep, ampak tega je bilo

služil ideji. Zato služi oblastnikom. Ali je čudno, da v tej dobi pravijo, da smo majhni? „Sele tedaj ko bomo stali, ne človek proti človeku, ampak človek za človeka, napoči čas rešitve koroškega vprašanja.“ (ZD III/1, 2; 48, 49, 801)

Slovenska zavest, kakor se je že takoj po plebiscitu do Koroške izoblikovala, je s temi besedami jasno izražena: Koroška je slovenski „zaklad“, nepogrešljivi del slovenske identitete, ki je spričlo slovenske nesposobnosti zapravljen, obenem pa prepuščen najhujšemu zlu sodobnega časa, razčlovečenemu, kolonialističnemu nacionalizmu. Razvidna je tudi trajnejša, zgodovinsko poldrugo tisočletje oblikovana struktura te zavesti: Koroška je znak nenehnega izgubljanja, ki končno načne celo del samega jedra in s tem nevarno zaje v slovensko identiteto sploh; obenem je to izgubljanje demokracije in človečanstva v boju z nasiljem in pravico močnejšega. Mislim, da takšna ocena, artikulirana ali neartikulirana, racionalna ali emocionalna, glede Koroške v slovenski zavesti bolj ali manj jasno obstaja še danes.

To bi bila bežna skica razmerja matice do manjšine.

Z ločitvijo od matice pa se je začel tudi resnično poseben kulturni razvoj koroške slovenske manjšine same. Zvečine ves institucionalni in gospodarski aparat, ki se je kot znamenje stare slovenske središčnosti na Koroškem razvil stoletje pred tem, je moral v represivnih razmerah plebiscitnega in poplebiscitnega časa emigrirati; isto velja za velik del avtohtone slovenske inteligence. Praktično edino, kar je ostalo, je bila mreža ljudskoprosvetnih društev in tako je koroški delež v skupni slovenski kulturi čez noč zdrsnil na raven razmeroma enostavnega, nerafiniranega, vendar dobesedno krvavega prakticanja javnega slovenskega govora, petega, igranega ali deklamiranega. Kar je bilo ustvarjanje izobrazenstva, je zvečine iz emigracije takšen delež dopolnjevalo z elegičnimi ali narodno bojevitimi (Eller, Špicar i. dr.) oziroma strokovnimi spisi (I. Grafenauer i. dr.) z opozorili na prastari slovensko središnji značaj Koroške.

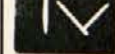
Dogodki na Koroškem in v Evropi pa so ne naglo stopnjevali v nacistično evforijo, nekako sinhrono je pod vidno površje tonilo še to ravnokar omenjeno slovensko kulturno delo. Četudi je stara slovenska kulturna sila pokrajine našla svoj poseben izraz celo v programu obljub pri plebiscitnem glasovanju 1920 (kulturna avtonomija za Slovence, če bi glasovali za Avstrijo, in znano je, da so), je zdaj vse zginjalo v ilegalo ali v nič.

Po drugi vojni se je slovenska beseda v precej bolj demokratičnih razmerah vendarle spet potrdila, in to ustvarjalno. Potrdila se je in se še potrjuje na bukoviški ravni (skupine preprostih, nečolanih ali delno čolanih pesnikov prirejajo literarne večere za podobno preprosto publiko; z vzpostavitev celovške Mohorjeve družbe je nastalo tudi nekaj značilne mohorjanske pripovedi in verzifikacije). Obenem pa se je začela spet vse jasneje kazati ustvarjalna ambicija (literarna, likovna, glasbena), ki se ni podrejala pragmatičnim razmeram, recimo, zgolj obstoječi koroški slovenski publiki, marveč je vse bolj avtonomno izpostavljala estetsko kvaliteto, ki naj bi vso to ustvarjalnost polnovredno, brez stranskih, zgodovinskih, ideološko političnih, nacionalno pogojenih rabatov vključevala med vsakršno drugo, po značaju seveda predvsem slovensko matično ustvarjalnost, umetnost.

Pri vsem tem pa seveda vsa ta umetnost/literatura ni mogla ubežati realnemu položaju skupnosti, v kateri obstaja. Ta skupnost je del slovenskega naroda, del, ki je iz nekdanje centralnosti zdrknil najprej v zemljepisno perifernost, zadnjih nekaj nacional-socialističnih in nacionalističnih desetletij pa je bil brutalno zreduciran v stanje, ko se mora boriti za svoj fizični obstoj. Boj za obstanek je tisti faktor, ki torej bivanjsko narokeje oblike obstajanja, tudi duhovne — tako je nova slovenska koroška literatura izrazito zgodovinsko oziroma ideološko angažirana.

(Dalje prihodnjič)

AVSTRIJA 1

PETEK, 13. 7.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Dvorni svetnik Geiger — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Votline — svet brez sonca — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.25 Horizonti — 22.10 šport — 22.00 Vzemi, kar lahko dobiš — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 14. 7.: 15.35 Dr. med. Fabian — smeh je najboljšje zdravilo — 17.00 športna abeceda — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet Show — 18.25 Sedmi kontinent — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Poroka v morskem psu — 21.50 šport — 22.15 Jaz — številka 1 — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 15. 7.: 15.30 Srečanje v juliju — 17.00 Nosorogova dreva — 17.20 Začarani svinčnik — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Ime mi je Ole Uka in sem en Masai.

PONEDELJEK, 16. 7.: 10.30 Vzemi si, kar dobiš — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Serpico — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 17. 7.: 10.30 Srečanje v juliju — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Reptilije — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Srečanje — 20.10 Coralie — 21.20 Panorama — 22.20 Doktor in draga žival — 23.10 Poročila in šport.

SREDA, 18. 7.: 10.30 Prsmuknjeni bolnik — 17.00 Lutkovna oddaja — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očetje klamote — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vladoj brez kroge.

ČETRTEK, 19. 7.: 10.30 Vladoj brez kroge — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije, kultura in šport — 20.00 Kakor je zahtevala vest — zarota proti Hitlerju — 21.20 Mala TV Igra Ana, Niko, Aniko — 22.00 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 13. 7.: 18.00 Orientacija — 18.30 Hugo von Hoffmannsthal — 19.30 Mehika — velika in mala umetnost — 20.15 Novo v znaosti — 21.25 Willi Shakespeare — 22.15 Čas v sliki s kulturo in karikaturni tedna — 22.50 Dave Brubeck v koncertu.

SOBOTA, 14. 7.: 17.00 Vstop prost — 18.00 Rasmus in vagabund — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Požar — 21.55 Jazz v soboto.

NEDELJA, 15. 7.: 17.30 Pregled — 18.00 Pustolovščine Marka Pola — 19.45 Gospoda Dick in Doof — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Tigris — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 16. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Poslikana mesta — 19.05 Trst, posebno mesto — 19.30 Orientacija — 20.00 Zdravnik in ljube živali — 20.50 Veselje ob glasbi — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Film.

TOREK, 17. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.30 Deklacija pade z neba — 20.00 Po Avstriji — 21.00 Dežela in ljudje ob Innu — 22.00 Čas v sliki s kulturo — 22.35 Z dežnikom, šarmom in melono.

SREDA, 18. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Pregled — 19.00 Salzammergut — 19.30 The Munsters — 20.00 Kviz v rdečobelo-rdečem — 21.00 Potovanje skozi Mühlviertel — 21.30 Čas v sliki s kulturo — 22.05 Trailer.

ČETRTEK, 19. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Pavel in Viržinja — 20.00 Pri belem konjičku — 21.40 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 13. 7.: 17.50 Poročila — 17.55 Doživljaji mačke Toše — 18.10 Priljubljene zgodbe — 18.35 Obzorik — 18.45 Tri srca — Radenci 79 — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.25 Junaki serijskega filma — 22.15 Dnevnik — 22.30 Nočni kino.

SOBOTA, 14. 7.: 15.30 Poročila — 15.35 Čarovnik iz Oza — mladinski film — 17.15 Naš kraj — 17.25 Državno prvenstvo v nogometu — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Hišica v najem — 20.55 Ogenj na nebu — 22.30 625.

NEDELJA, 15. 7.: 9.10 Poročila — 9.15 Z nedeljsko dobro jutro: domači ansambli — 9.45 625 — 10.05 Več kot igra — nadaljevanje — 11.00 Priljubljene zgodbe — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 17.40 Podzemlje, film — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Med nebom in zemljo — 20.45 Severni Slovenci od marčne revolucije do 1. svetovne vojne — 21.20 Dnevnik — 21.40 Zabavna glasbena oddaja — 21.55 športni pregled.

PONEDELJEK, 16. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Vrtec na obisku — 18.15 Tam, kjer se polika amurski tiger — 18.35 Obzorik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Razgovor — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Istrska rapsodija — 21.35 Kulturne diagonale — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 17. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Jugoslovska folklorica: „Vlaho Banovec“ — 18.30 Obzorik — 18.40 Gledališče slepih — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30

(Dalje na 8. strani)

MATJAZ KMECL

Slovenska koroška in slovenska matična literatura

ni logiki zaobjemala poleg današnjega slovenskega še vse kajkavsko, deloma celo čakovo ozemlje, Koroška je samoposredno šla zraven, torej nekako do meja nekdanje velikokarantanske države proti jugu (prim. npr. Trubarjevo zagotovilo glede prvega dela novega testamenta: „Pri prevajanju sem se potrudil glede besed in sloga, da bi utegnil z lahkoto razumeti vsak Slovenec —, bodisi Kranjec, Spodnještajerc, Korošec, Kraševac, Istran, Dolenjec ali Bežjak. — Nenavadnih in hrvaških besed nisem hotel primešavati...“ Bežjaki so po Pletrešniku kajkavski Hrvati med Dravo in Savo oz. ljudje s slovensko-italijanske meje.) — Neposredni koroški prispevek tej prvi fazi slovenske književne zgodovine je bil precej šibek; oba Fašanka in še kdo gotovo niso prve kategorije pisci, se je pa Koroška v to gibanje nekako samoumevno vključila, skoraj gotovo mu je s svojim starim izročilom prispevala tudi logiko vse-slovenske razsežnosti.

Slovenska mejnost Koroške, njena severozahodna, najdlje proti zahodni Evropi segajoča lega, pa je začela zanj postajati usodna v času meščanskega revolucionarnega vretja v 18. stoletju. Kotiše tega vrenja je bilo ozemlje, ki je bilo že ves novi vek prometno, trgovsko in proizvodno najbolj dinamično in zato tudi najbolj razvito, evropsko središčno — Anglija, Francija in okolica. Potem se je odondod revolucionarni val z vsemi svojimi idejami in gibal, med katerimi je bil tudi nacionalizem, radialno širil — predvsem najprej v srednjo Evropo. Po samoumevni zemljepisni logiki je zelo hitro prišel na vrsto nemški prostor; ta je bil upravnomočno razkasan in nemško meščanstvo je izoblikovalo kot eno svojih prvih načelnih idej zamisel o veliki, združeni, nemškonacionalni, gospodarsko in politično učinkoviti državi, ki naj bi segala skozi vso srednjo Evropo v širšem pomenu, od Baltika do Mediterana. Ker je nacionalnost temeljila predvsem na zavesti o pripadnosti isti kulturi, zgodovinski, jezikovni, je začela nemška buržoazija mobilizirati predvsem to zavest. Dokler je vse skupaj počela na nemškem etničnem prostoru, je bila seveda sama s seboj skladna, tudi na kakšne prehode odpore ni naletavala. Drugače je bilo, ko je s svojimi nameni začela posegati na ozemlja, kjer se ni mogla docela upravičiti, ali pa se je lahko le s posamičnimi nacionalnodoločevalnimi faktorji, pa še s temi le pogojno; v mislih imamo se-

Ziljski). Skupina je sformirala tudi prvine vseslovenskega političnega programa — kasneje znanega in uveljavljenega, vse v NOB segajočega programa združene oziroma „zedinjene“ Slovenije; po 1848. je trdno vzela v svoje roke tudi organizacijsko plat slovenskega javnega literarnega življenja.

Medtem ko so na Kranjskem premlevali, polemizirali in filozofirali, „koga jim je najbolj potreba“ (prevod Jordanovega članka v Novicah 1844), ali slovstva za izobraženega ali za nekega Slovence, in še, ali naj bo to leposloje ali poučno pisanje (polemika med Levstikom, S. Čubcem in drugimi okoli leta 1858), so Korošci enostavno in učinkovito postavili delo: genialni Anton Janežič je ob svoji Slovenski bčeli začel sistematično vzgajati in podpirati izobražene pisce in izobraženo publiko (kasneje je to delo organizacijsko, nazorsko, mentorsko in učiteljsko še učinkoviteje nadaljeval v Slovenskem glasniku, 1858—1968, ki ga lahko štejemo za prvo pravo slovensko literarno revijo z neprecenljivo daljnosežnim pomenom za nadaljnji slovenski duhovni razvoj); skupina Einspieler, Janežič, Majar, Rozman pa je zastavila tudi program in delo za prvo slovensko poljudno, množično založbo, Mohorjevo družbo — po nekajletnem obotavljanju in poskušanju je začela roditi znane in vse bolj množične letine. Oboje je bil izreden dosežek, ki pa ga je vseslovensko ozemlje jemalo nekako samoumevno. Ni se moglo ubraniti vtisa, ko da je podzvestno še zmeraj med Slovenci deloval občutek za celovško središčnost; tisto, kar je sočasno lahko za ta del ponudila Ljubljana, je bila prava provincialna revščina. Res da se je potem tudi v Ljubljani kmalu pojavila Slovenska matica, pa gledališko društvo in podobne reči, ampak v primerjavi s Koroško z zamudo.

Na drugi strani pa je zmeraj bolj sistematični in neskrupulozni asimilacijski pritisk vse bolj nevarno načeljal več kot pol tisočletja staro etnično mejo severno od Celovca; v neko nepotrebno pomoč mu je sčasoma priskočila še ljubeljska prestižna ambicija, ki se je gotovo začela kazati v znameniti, čeprav malovredni, v bistvu klikarski pravdi okoli slovenskega šestomera oziroma v tekmovalnem razmerju med ljubljanskim zvonom in celovskim Kresom na začetku osemdesetih let. Medtem ko

takrat po vsej monarhiji dovolj.

Takoj po plebiscitu 1920 pa se je položaj temeljito spremenil. Najprej se je dovolj znano dodatno okrepila sistematična asimilacija s politično in siceršnje prisilo; hkrati — in to je bistveno — je dežela s tradicijo slovenske središčnosti postala zdaj docela izločeni, torej v celoti periferni del slovenskega etničnega ozemlja. Medtem ko se je osrednje slovensko etnično ozemlje z izjemo severa in zahoda zdaj le upravno združilo in so z dejansko odpravo deželnih meja začele naglo ginevati tudi mentalitete deželne meje, je koroški del ostal za mejo, ki je bila neprimerno rigoroznejša od poprejšnjih deželnih meja. Izguba zgodovinske središče pokrajine (ta zavest se je z zgodovinskim znanjem ta čas že trdno sformirala) se je zelo naglo zapičila v slovensko mentaliteto kot boleča travma. V luči vsega doslej skiciranega je situacija tudi bila kar se da nenavadna: prastara periferija se je končno emancipirala v smislu slovenske združevalne ideje, prastari center, ki je svojo sredotežno privlačnost znal izkazovati še nekaj desetletij, pa je ostal iz takšnega stanja izločen: da je slovenska nacionalna identiteta zgubila pomemben del svojih zgodovinskih temeljev.

Med nešteti izrazi nekakšnega moralnega mačka, ki je začel združeno slovensko matico gristi že kar po plebiscitu, naj ob tej priložnosti za primer navedemo manj znane Kosovelove misli iz leta 1925 — samokritično, skrajno demokratične in obenem daljnovidne: „Velika Nemčija nastaja. Avstrija se priključuje Nemčiji. A Avstrija hrani prebogati naš zaklad, da bi gledali mirno na to združitev. Naš zaklad je slovenska Koroška. — Koroška — torišče naših blamaž! Koroška, priča naroda, ki se vdaja snu o pravici! Naroda, ki si ne jemlje te pravice sam, kakor bi jo moral! Koroška: sijajno ogledalo naše nesposobnosti.“ „Mi smo pa doglali sledeče: Tlačiti, zatirati, ubijati, nasilno ustvarjati so protičloveška načela. Ako so zapisana v etiki nacionalizma, nas ne moti; mi smo za etiko človečanstva. Krivica je krivica, naj se godi enemu, tisočem ali milijonom. — Krasti človeku najneobhodnejše življenjske pravice, onemogočati in zavirati razvoj, dušiti jezik, to so gesla nacionalizma. Še se napenja in vzpenja, da bi oživel, da bi še enkrat zavzel svet, a zaman: zavest pravice je premočna, preočitna. Nacionalizem nima več normalne moči, da bi

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

Dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.45 Korenine — 21.30 Iz koncertnih dvoran — 22.30 Dnevnik.

SREDA, 18. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Ma-la žebelica — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Srečanje pihalnih godb v Arčičah — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Srečanje z — 21.35 V neznano — 22.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 19. 7.: 17.40 Poročila — 17.45 Iskanje dragocenosti pod Antarktikom — 18.35 Obzornik — 18.45 Zanesenjaki — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Vijoličasti taksi — 22.05 Dnevnik — 22.20 Kvartet Andreja Arvola.

RADIO CELOVEC

PETEK, 13. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Koroške pesmi in viže — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz de-že, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Znanost pred mikrofonom — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 Pogovori in glasba — 17.10 Za konec tedna — 18.00

Deželni razgledi — 18.35 Pet čez pol se-dem — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 Koroška pesem in poskus — 21.00 Leška dolina (Lesachtal) — 21.45 Pod svetilko za branje — 22.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 14. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V gorišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 14.00 Voščila — 15.30 Ljudska glas-ba iz srednje Koroške — 16.00 Dopustniški servis — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 Reporta-ža o kulturi — 19.05 Sobotni šport — 20.05 Vašo številko prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 15. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Takšno je življenje — 9.00 Prominence igra svoje priljubljene melodije — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Popoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestne-ga gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Ra-dijska igra — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.05 Okretnica ju-govzhod — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Na obisku pri koroških godbah na pihalo — 20.05 Bavarsko-avstrijsko stalno omizje v Meggenhofen, Zgornja Avstrija — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 16. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Otroci brez prihodnosti — 9.30 Ljud-ska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Koroški zbori poje-jo ljudske pesmi — 15.00 Še vedno pri-ljubljeno — 16.00 „Zlato lastovičje gnezdo“ — 16.30 Vaš problem — naš problem — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni raz-gledi — 18.35 Z zvonečim glasbo — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 Radijska igra — 21.05 Evergreeni humorja — 21.30 Udarac za udarcem — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 17. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glas-ba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz de-že, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Iz ljudskega življenja — 15.00 Še ved-no priljubljeno — 16.00 Billi so prvi: „Sieg-fried Marcus“ — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 Promenadni koncert — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroški sklada-telji — 19.07 Ljudska glasba — 20.05 Za-bavna oddaja — 20.30 Iz ustvarjanja šta-jerskih skladateljev — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 18. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Zna-nje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glas-ba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz de-že, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Klub seniorjev — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Odrasli, prosim ne po-slušajte — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Veselo zaigrano — 19.07 Kjer se poje... — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Kaj radi slišimo — 21.00 XVI. mednarodno tekmovalje zborov — 22.15 Poročila in šport.

ČETRTEK, 19. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Zna-nje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glas-ba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz de-že, za deželo — 13.00 Deželni raz-gledi — 13.40 Literatura — 15.00 Še vedno

priljubljeno — 16.00 Marjeta in grajsko strašilo — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 Zveneči operetni vodič — 18.00 De-želni razgledi — 18.35 Koroške male skupi-ne — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Soboth in St. Vinzenz — 21.00 Ljudska zabavna glasba — 22.00 Poročila in šport.

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

PETEK, 13. 7.: 14.10 Celovski radijski dnev-nik — Dr. A. Feinig: „V gore...“

SOBOTA, 14. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 15. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 16. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Nekoroški zbori — I. Vir-nik: 80-letnica Božidarja Jakca.

TOREK, 17. 7.: 9.30 Pisani svet — 14.10 Celovski radijski dnevnik — Šport — Za-nimalo vas bo.

SREDA, 18. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Komorna glasba — Koroški kulturni pregled.

ČETRTEK, 19. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — „Kdo je za koga?“

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 13. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Glasbena prav-ljica — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 „Re-zervirano za...“ — 12.10 Z orkestri in so-listi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pi-halne godbe — 14.25 Voščila — 15.35 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Od arije do arije — 19.45 Z ansambli Dobri znanci — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo... — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakah —

Slovensko prosvetno društvo
„Srce“ v Dobri vasi vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 22. julija ob 20. uri v kulturnem domu v Dobri vasi

Nastopajo: mešani pevski zbor in folklorna skupina SPD „Srce“ ter ansambel Hanzija Artača

Prisrčno vabljeni!

22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Prostor za ra-prize — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni pro-gram — glasba.

SOBOTA, 14. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Pionirski tehnik — Z radiom na poti — 10.05 Sobotna matineja — 11.05 Zapoimo pesem — 11.20 Svetovna reportaža — 11.40 Na ljudsko temo — 12.10 Godala in ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Vese-li domači napevi — 14.05 Glasbena panora-ma — 15.30 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Orkestrske miniaturre — 18.30 Mladi mladim — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45

Slovensko prosvetno društvo
„Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

POLETNO NOČ

v soboto 29. julija 1979 ob 20. uri v šotoru za poslopjem občinske hiše v Šentjakobu

Igra znani ansambel „Fantje treh dolin“ iz Slovenjgradca

Prisrčno vabljeni!

Vabimo na enodnevni

IZLET
V SLOVENI GRADEC

in na Pohorje, ki bo v ne-deljo 15. julija 1979. Kdor se želi udeležiti izleta, naj se takoj javi v Posojilnici Pliberk. Vozni stroški znaša-jo 150 šil. na osebo.

Odhod izpred Posojilnice Pli-berk ob 1/27. uri zjutraj.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slo-venskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50; tiska: Založniška in tiskarska družba z a. j. Drava, Celovec — Borovlje.

S III. srečanja slovenskih športnikov
v Ajdovščini

Skupina nogometašev, ki je v okviru Slovenske športne zveze tekmovala na 3. srečanju slovenskih športnikov iz obmejnih dežel v Ajdovščini. Poleg no-gometašev so sodelovali na srečanju tudi naši športniki v namiznem tenisu in šahu.

Slovensko prosvetno društvo
„Bilka“ v Bilčovsu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 20. uri pri Ogrisu - Miklavžu v Bilčovsu.

Nastopajo: sestre Velik, mešani in moški pevski zbor SPD „Bilka“ in ansambel „Veseli vandroveci“.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo v
Celovcu vabi člane in prija-telje društva naIZLET NA SEDLO ŠKRBINA
(1867 m) v Košuti
v nedeljo 22. julija 1979

Zbirališče in odhod ob 8. uri izpred gostilne Škrbina pd. Malej v Srednjem Kotu. Vodil bo Franci Kropivnik pd. Gaš-per iz Zgornjega Kota.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo
„Obir“ na Obirskem vabi na
4. POHOD NA OBIR
v nedeljo 29. julija 1979
Srečanje ob 13. uri na vrhu Obirja

Prisrčno vabljeni!

OBIŠČITE
Werner Bergovo
razstavo
V PLIBERKU

Zabavna glasba — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 „Vsa zemlja bo z nami zapela“... — 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo — 18.35 Iz opusa Matije Tomca — 19.45 Z ansambli Mila-na Ferleža — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.05 Literarni večer — 21.45 Lepe melodije — 22.20 Plesna glas-ba z jugoslovanskimi studiev — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA
razpisuje šolanje za

VADITELJE NOGOMETA (I. stopnja)

Tečaj za vaditelje nogometa bo v času od srede 15. do so-bote 18. avgusta 1979 v Železni Kapli (hotel Obir).

Program tečajev predvideva 30 ur teorije in prakse in se konča z izpitom. Po uspešnem izpitu prejme kandidat diplomu in naziv vodnik oziroma inštruktor. Tečaji so predhodni tečaji za trenerje. Kandidati, ki se prijavijo na sedež Slovenske športne zveze, Spitalgasse 12, Celovec (tel. 85 2 35), se zberejo na dan pričetka tečaja na navedenem mestu. Tečaji so celodnevni. Stroške prevoza do mesta šolanja in stroške prebivanja nosi vsak kandidat sam, stroške za predavatelje pa nosi SŠZ.

Zbirka črtic Ivana
Cankarja v nemščini

Knjigo lahko naročite pri:

Alois Wieser G.m.b.H.
Vertrieb

Rienöhlgasse 12
1040 Wien/Dunaj

Mnogi nemškogovoreči pri-jatelji bi gotovo radi spo-znali našo kulturo. Vendar pa so prevodi slovenske litera-ture v nemščino zelo redki in v glavnem razprodani. Pa tudi pri koroških oblasteh ni videti pripravljenosti za krepko pod-poro prevajalske dejavnosti iz slovenščine v nemščino. Zdaj imate možnost, da svo-jim prijateljem in znancem pomagate pri spoznavanju najpomembnejšega sloven-skega pisatelja — Ivana Can-karja.

Naša knjigarna je edina v Avstriji, kjer lahko naročite edini — sedaj dosegljivi — nemški prevod del slovenske-ga pisatelja v knjižni obliki, in sicer zbirko črtic Ivana Cankarja, ki je leta 1970 iz-šla v založbi „Volksbuchver-lag“ na Dunaju.

Vsak, ki išče majhno, a po kulturni vrednosti dragoceno darilo za nemškogovorečega prijatelja, znanca ali sorodni-ka, naj bi poznal to knjigo in jo čim prej naročil, ker je naklada skoraj razprodana.

Zbirka vsebuje med drugim sledeče tekste: Hlapec Jernej in njegova pravica — Peter Klepec — Polikarp — Šivilja — Prvo obhajilo — Skodelica kave — Iz mladih let — Tujec — Vrzdenec — Firbec idr.